

Sustavi obrazovanja u Finskoj i usporedba s hrvatskim obrazovnim sustavom

Bičanić, Domagoj

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:782441>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

DOMAGOJ BIČANIĆ

**SUSTAVI OBRAZOVANJA U FINSKOJ I USPOREDBA
S HRVATSKIM OBRAZOVNIM SUSTAVOM**

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

DOMAGOJ BIČANIĆ

**SUSTAVI OBRAZOVANJA U FINSKOJ I USPOREDBA
S HRVATSKIM OBRAZOVNIM SUSTAVOM**

Završni rad

JMBAG: 0303067259, redovni student

Studijski smjer: Informatički menadžment

Predmet: Ekonomska Sociologija

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Sociologija

Mentor: doc. dr. sc. Saša Stjepanović

Pula, rujan, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Domagoj Bičanić, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Informatički menadžment ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Domagoj Bičanić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Sustavi obrazovanja u Finskoj i usporedba s Hrvatskim obrazovnim sustavom koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ŽIVOT NA SJEVERU.....	2
3. OBVEZNO OBRAZOVANJE U FINSKOJ.....	5
3.1. Nastavni kurikulum obvezne devetogodišnje škole.....	7
3.2. Ispit državne mature.....	11
3.3. Kako postati učitelj u Finskoj.....	12
3.4. Više srednjoškolsko obrazovanje u Finskoj.....	15
3.5. Ocjenjivanje aktivnosti i postignuća učenika u finskim školama.....	19
4. OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	22
5. OBVEZNO HRVATSKO OBRAZOVANJE U USPOREDBI S FINSKIM OBVEZNYM OBRAZOVANJEM.....	27
5.1. Okvirni nacionalni programi.....	30
5.2. Hrvatska i Finska škola.....	30
5.3. Nasilje u finskim školama s usporedbom hrvatskih škola.....	31
5.4. Prednosti finskog obrazovnog sustava nad hrvatskim obrazovnim sustavom.....	34
6. ZAKLJUČAK.....	37
LITERATURA.....	38
POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA.....	41
SAŽETAK.....	43
SUMMARY.....	44

1. UVOD

Sustavi obrazovanja, stupovi su čovjekova života. Obrazovanje predstavlja jedan od najvažnijih čimbenika u životu čovjeka, jer obrazovani čovjek širi svoje životne vidike u pronalasku boljeg života, standarda, okruženja kako za sebe tako i za druge. Obrazovni sustav od iznimne je važnosti jer kreira zdravu sliku društva. Društva koje će se razvijati generacijama, ali s ciljem da se uvijek prenese znanje na svoje sljedbenike odnosno učenike koji su najvažniji element svakog obrazovnog sustava. Hrvatski obrazovni sustav pruža učenicima osnovno obrazovanje koje je obvezno i grana se na viša područja obrazovanja poput srednje škole, sveučilišta i veleučilišta. Ona pružaju mogućnost donošenja vlastitog izbora u odluci učenika za koje obrazovno područje se želi opredijeliti te tako možda i kreirati sliku svojega života od malih nogu kroz obrazovni sustav. Hrvatski sustav obrazovanja ima budućnost, u njega se ulaže znanjem i financijama kako bi došao na kvalitetnu razinu koja će svim hrvatskim učenicima pružiti dovoljnu razinu kvalitetnog znanja, motiviranost na učenje i rad te želju za potrebom učenika da sazna više. Istina, hrvatski obrazovni sustav ne pripada u vrh europskih obrazovnih sustava, štoviše ni u sami prosjek Europe, nažalost svoje mjesto pronalazi na ispod prosječnim razinama. Hrvatska nije gospodarski ni ekonomski razvijena što za sobom povlači mnogo drugih faktora u što spada i samo obrazovanje. Stoga ćemo nastojati u radu prikazati u kojim dijelova obrazovanja hrvatska zaostaje, primjenjuje staromodne metode te gdje najviše treba izvući pouku. Kao primjer obrazovnog sustava po mjeri uspješne države i obrazovanijeg stanovništva prikazan je Finski obrazovni sustav u usporedbi s hrvatskim obrazovnim sustavom. Finska ekonomija doživjela je potpuni slom 1990-tih godina, a obrazovanje je bilo na prosječnoj razini današnjih nerazvijenih zemalja u čiju usporedbu danas nažalost pripada i Hrvatska. Finska oporavlja svoju ekonomiju, a jedan od stupova uspona postaje i Finska „Nokia“. Važnost svega ovoga je u tome što rastom ekonomije oporavlja se i obrazovanje. Finski obrazovni sustav će doživjeti potpuni preporod te iz prosječnog obrazovnog sustava postati kroz kratko razdoblje obrazovni sustav kojeg će mnoge uređene zemlje proučavati i primjenjivati na svojim obrazovnim sustavim kako bi učenicima pružili kvalitetno obrazovanje i usavršavanje.

2. ŽIVOT NA SJEVERU

Život na sjeveru nije oduvijek bio idealan. Obrazovanje i standard života nisu bili toliko razvijeni te se osjetio veliki prostor za napredak. Obrazovanje u Finskoj gledajući na međunarodnoj razini nije bilo razvijeno. Sustav obrazovanja mladih Finaca predstavljalo je redovito pohađanje škole, a školska mreža je bila široka i gusta, srednjoškolsko obrazovanje bilo je na raspolaganju i dostupno svima. Visoko obrazovanje pružalo je mogućnost sve većem broju učenika sa završenom višom srednjom školom. Uspjeh mladih Finaca predvodio je njihovoj sposobnosti u čitanju, gdje su ostvarivali bolje rezultate u odnosu na ostale učenike iz drugih zemalja. 1990-ih godina Finska je proživljavala veliku i neočekivanu gospodarsku krizu koja je dovela do ruba financijske propasti, a to je imalo utjecaj i na obrazovanje. Kao „ključni pokretač oporavka Finske od najteže gospodarske depresije nakon Drugog svjetskog rata bila je Nokia, glavna, svjetski poznata finska proizvodna marka. Još jedan finski zaštitni znak, Peruskoulu, odnosno devetogodišnja opća obvezna osnovna škola, bila je drugi ključni čimbenik ovog preokreta u finskom gospodarstvu i društvu.“¹

Svjetska gospodarska kriza pogađa mnoge škole pa tako i sveučilišta te cijele odgojno-obrazovne sustave. Mnoge su zemlje poput: Irske, Grčke, Engleske, SAD-a u kojima uspjeh učenika nije ni približno onakav kakav bi trebao biti u ekonomijama zasnovanim na znanju. Postojeći oblici podučavanja studentima i učenicima postaju sve više dosadni i nepovezani s njihovim potrebama u svijetu koji se sve brže mijenja generacijama.²

Obrazovanje u Finskoj doživjet će svoj procvat promjenom finskog odgojnog-obrazovnog sustava. Finska će pružiti primjer uspješne promjene obrazovanja, i dokazati ostalima koji smatraju da mijenjanje obrazovnog sustava uopće nije moguće. Finska uvodi promjene koje će odstupati od uobičajenih ideja za promjenu obrazovanja, dokazuje da je uistinu moguće poboljšati sustav ako se politika i strategije osmisle mudro i održivo. Glavna poruka koja se želi istaknuti je da postoji drugi način unapređenja obrazovnog sustava koja uključuje usavršavanje nastavnika, ograničavanje testiranja učenika na nužan minimum, uvažavanje odgovornosti i

¹ P. Sahlberg, *Lekcije iz Finske*, Zagreb, Školska knjiga, d.d., 2012., str.27.

² loc. cit

povjerenja više nego obveze za postizanje uspjeha te prepuštanje upravljanja na razini škola i lokalnih zajednica obrazovnim stručnjacima.

Obrazovni sustav Finske je jedinstven jer se razvio iz osrednjeg u model suvremenog odgojno-obrazovnog sustava koji već duži niz godina pruža izvrsne rezultate. Stvara se obrazovni sustav u kojem djeca razvijaju svoje potencijale i dobro uče, a pravedno obrazovanje rezultira malenim odstupanjem u obrazovnim postignućima učenika u različitim školama u zemlji, zbog toga se smatra finskom posebnom.³

Razvijanjem obrazovnog sustava na sjeveru tj. Finskoj, razvija se i pravi primjer zemlje koja je svoje obrazovanje zahvaćeno kriznim vremenima preporodila u jedno od primjera današnjice od koje mnoge zemlje još uvijek uče i žele postići takvu razinu obrazovanja svoje mladeži. Finski obrazovni sustav ukinuo je školske inspekcije, standardizirane kurikulume, odlučujuće vrednovanje učenika, odgovornost za uspjeh učenika koji je utemeljen na testovima i drugo. Izgradnjom takvog uspjeha u obrazovanju nudi se mogućnost pružanja finskog alternativnog načina razmišljanja o rješenjima za kronične probleme u obrazovanju u SAD-u, Kanadi i Engleskoj. Takvi alternativni načini razmišljanja sežu do onih problema gdje srednjoškolci prekidaju svoje školovanje, ranim odlascima nastavnika i neodgovarajuće obrazovanje za rad s učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Unatoč takvim problemima finški sustav nastoji se boriti sa smanjenjem broja učenika koji napuštaju školovanje, ulažu u bitno poboljšanje stručnosti nastavnika, procjene znanja učenika te poboljšanje učenja prirodoslovlja, matematike i pismenosti koje će poslužiti kao nadahnuće drugim obrazovnim sustavima koji su u potrazi za obnovom svoga obrazovnog sustava odnosno puta prema uspjehu.⁴

Problem koji se javlja i „guši“ bolju sliku obrazovanja je što mnogi gube povjerenje u javno obrazovanje te bilo kakvu mogućnost njegove primjene. Takav loš odnos i stav može narušiti bilo kakav pomak i uspjeh u cilju poboljšanja obrazovnog sustava. Kao pravi primjer služi nam „lekcija iz finske“ koja to svakako demantira i potvrđuje kako je obrazovni sustav moguće promijeniti, ali je za to potrebno mnogo vremena, strpljenja i odlučnosti.

³ ibidem, str.30.

⁴ ibidem, str.31.

Situacija koja je zadesila Finsko gospodarstvo odrazila se na sve sustave, pa tako i obrazovanje. Uistinu je zanimljiva jer su neka od ključnih načela promjena i obrazovne politike uvedena baš u vrijeme najteže gospodarske krize koju je Finska iskusila nakon najvećeg rata, tj. Drugog svjetskog rata. Ona nam „pokazuje da kriza može pobuditi nagon za opstanak koji vodi do boljih rješenja gorućih problema nego što bi to bilo moguće u normalnoj situaciji.“⁵

Postoje tri važna elementa finske obvezne politike i to od početka 1970-ih do danas za koje bi se moglo reći da nadilaze kulturu. Nadahnjujuća vizija je svakako prvi element koji govori o tome kako izgleda kvalitetno javno obrazovanje, što bi ukazivalo na to da se Finska posebno posvetila izgradnji kvalitetne osnove škole za svu djecu, koja se financira javnim sredstvima i pod lokalnom je upravom. Drugi element predstavlja obrazovne promjene, odnosno na koji način je Finska primala savjete izvana i to u vezi sa svojim nasljeđem u području obrazovnih znanosti. Najviše zadužena zemlja za nadahnuće u izgradnji nezavisne finske države nakon 1917. godine bila je Švedska, ali i stale skandinavske zemlje. Treći element usredotočen je na sustavan razvoj primjerenih i poticajnih uvjeta rada nastavnicima i ravnateljima finskih škola. Temeljno pitanje ovog elementa glasi „kako privući najbolje mlade ljude u nastavničku struku“. Polazi se od toga da nije dovoljno samo pokrenuti programe nastavničkog obrazovanja na svjetskoj razini ili ponuditi dobru plaću, nego je Finska utemeljila programe nastavničkog obrazovanja svjetske kvalitete te nastavnici svoje stručno znanje i prosudbu mogu bez ikakvog ograničenja primjenjivati u radu, imaju nadzor nad kurikulumom, vrednovanjem znanja učenika, unapređenjem nastave i povezanosti sa zajednicom.⁶

⁵ ibidem, str. 32.

⁶ ibidem, str. 32.-33.

3. OBVEZNO OBRAZOVANJE U FINSKOJ

Obveznim školovanjem u Finskoj obuhvaćeno je više od 650 000 djece koje traje u pravilu devet godina. Finska ima svoj posebni način obrazovnog sustava kako u osnovnim tako u nižim i višim srednjim školama. Osnovna obvezna škola ili finski naziv „Peruskoulu“ koju pohađaju učenici ima primarno obrazovanje u trajanju od šest godina. Upisom učenika u niže srednje škole školovanje se produžuje na još tri godine i ubraja se u jedinstveno devetogodišnje obvezno školovanje, dok se nakon toga upisom učenika u više srednje obrazovanje školovanje također produžuje za tri godine i ostvaruje se u općim ili strukovnim školama. Moguć je i izbor učenika da nakon obvezne devetogodišnje škole odluči upisati dodatni deseti razred u trajanju od jedne godine te nakon njegovo završenja bira izbor više škole prema svojim mogućnostima i željama. Obrazovanje mladih Finaca tj. djece do šestog razreda odvija se u zgradama koje su posebno rezervirane samo za nastavu u tom periodu školovanja dok nastavu održavaju učitelji koji su specijalizirani za primarno obrazovanje.⁷

Upisi učenika u osnovnu obveznu školu započinju sredinom kolovoza, a trebaju se odazvati sva djeca koja će navršiti tijekom nove školske godine sedam godina. Zanimljivi podaci o upisima prikazuju da je 92 % djece upisano u državne škole, a oko 8% pohađaju privatne škole. Velikoj uspješnosti koja krasi mlade finske učenike doprinose i značajni faktori izvan same učionice. Jedan od njih koji se može izdvojiti kao najvažniji faktor je što čak 90 % finske djece pohađa neki oblik izbornog predškolskog odgoja u dobi od šest godina. Finska vlada kao pomoć u obrazovanju i samu pripremu djece na školovanje pruža jedinstvenu i subvencioniranu javnu dječju skrb, koja pruža svakom djetetu pravo na vrtić koje predstavlja okruženje pogodno za razvoj i individualni rast bez ikakvog pritiska. Osnovna obvezna finska škola pruža svakom djetetu da se najprije osjeća sigurno i prihvaćeno, u školama djeca se ne moraju bojati kompetitivnosti ili bilo kakvog oblika neuspjeha, koje u mnogim zemljama predstavljaju standardizirani testovi. Svaka škola u Finskoj posjeduje tzv. tim za dobit učenika (eng. Pupil Welfare Team) koji ima glavnu zadaću praćenja ponašanja,

⁷ M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 470., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 6. rujna 2019.)

zdravlja i napretka djece. Takav tim se mora sastojati od ravnatelja i ravnateljice škole, defektologa, školske medicinske sestre, liječnika, psihologa te socijalne radnice.⁸

Jedna od glavnih uloga osnovnih finskih škola (razredi od 1-9 godine) je profesionalno usmjeravanje učenika. Nastava se u tom pogledu organizira tako da svaki učenik prođe tjedno jedan školski sat s kvalificiranim profesionalnim savjetnicima. Jedan od najvažniji faktora u obrazovanju je sama primjena prakse, pa tako učenici i učenice provode dva tjedna na radnom mjestu kako bi stekli dojam poslovnog okruženja, učili o svijetu rada i testirali svoje potencijale i vlastita mišljenja o različitim zanimanjima. Takvo profesionalno usmjerenje je vrlo bitan i značajan faktor u obrazovanju djeteta, zbog toga što se radi na reduciranju pogrešne odluke nudeći individualizirane informacije i pomoć prije nego mladi ljudi donesu odluku o svojem daljnje obrazovanju.⁹

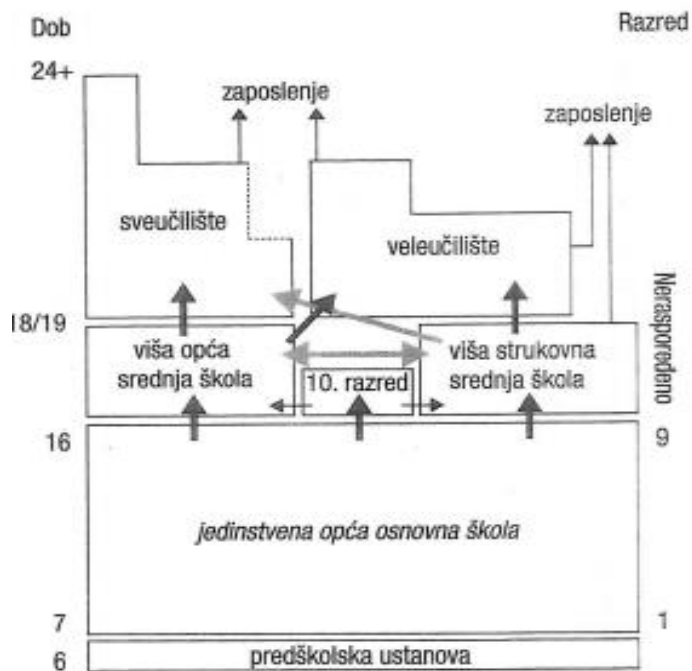
Povećanjem broja učenika sa završenom općom obveznom školom povećala se potražnja za višim srednjoškolskim obrazovanjem. Gotovo 95 % učenika koji svake godine završe „Peruskoulu“ tj. osnovnu devetogodišnju školu nastavlja školovanje u jednoj od dvije vrste višeg srednjoškolskog obrazovanja. Postoji mogućnost nakon završetka obvezne škole, „Peruskoulu“, da učenici upisuju neformalne obrazovne programe i poslije se vraćaju obrazovnim programima za odrasle. Školska godina u Finskoj traje 30 tjedana, između sredine kolovoza i sredine lipnja, dok se tjedno opterećenje učenika kreće od 19 do 30 sati, od prvog do devetog razreda.¹⁰

⁸ M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 470., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 6. rujna 2019.)

⁹ *Što možemo naučiti od finske obrazovne reforme*, 2013., dostupno na: <https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3390-sto-mozemo-nauciti-od-finske-obrazovne-reforme/> (pristupljeno 6. rujna 2019.)

¹⁰ M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 473., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 6. rujna 2019.)

Slika 1. Odgojno-obrazovni sustav u Finskoj

Izvor: P. Sahlberg, *Lekcije iz Finske*, Zagreb, Školska knjiga, d.d., 2012., str.76.

3.1. Nastavni kurikulum obvezne devetogodišnje škole

Finski nacionalni kurikulum predstavlja temelj za evaluaciju, planiranje i implementiranje u školama. Definiranje temelja za obrazovanje određuje nacionalni odbor za obrazovanje, a lokalna sredina i škola posjeduju određenu autonomiju u izradi izvedbenih verzija kurikuluma. Na razini regija ili općina postoje službe određene za obrazovanje koje su zadužene da koordiniraju izradu izvedbenih planova u školama. Veliku pažnju privlači poprilično velika sloboda izbora sadržaja i određivanja optimalnog fonda nastavnih sati za planirane aktivnosti. Devetogodišnja obvezna škola najviše nastavnih sati ulaže u nastavu materinskog jezika i stranih jezika, svega 33 %. Učenici prvog osnovnog razreda uz svoj materinski jezik obvezno uče i švedski jezik. Polaznici trećeg osnovnog razreda imaju zadani engleski jezik za učenje, ali već u četvrtom razredu uz engleski jezik imaju izbor učenja novog stranog jezika, njemački ili francuski jezik, za koji se većina opredjeljuje za njemački jezik. Dosta se ulaže u učenje stranih jezika, jer znanje stranih jezika može pomoći učenicima da se bolje orijentiraju u izboru svojeg daljnjeg zanimanja. Na nastavu matematike posvećeno je

oko jedne petine nastavnih sati, u prosjeku 19 % dok za nastavu prirodne znanosti je izdvojeno svega 16 %.¹¹

Svaki „kurikulum koji se temelji na nacionalnom kurikulumu mora sadržavati sljedeća poglavlja: cilj i vrijednosni prioriteti, glavne značajke, školsko ozračje i metoda rada, plan savjetovanja i vođenje učenika, integracija i međukurikularne teme, raspodjela nastavnih sati, jezični program, ciljevi i srž sadržaja pojedinog predmeta ili tečaja, principi samostalnog učenja, strategija o informiranju, suradnja s roditeljima i skrbnicima učenika, suradnja sa strukovnim institucijama i drugim višim srednjoškolskim metodama, suradnja s drugim obrazovnim institucijama i tijelima, edukacija učenika koji trebaju posebnu potrebu, edukacija posebnih jezičnih skupina, novčana pomoć za učenike te kontinuirani razvoj i procjena djelovanja.“¹²

¹¹ M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 472., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 7. rujna 2019.)

¹² M.M. Ninčević, I.Z. Bošković, *Analiza (reformne) finskog obrazovnog sustava u kontekstu kurikularne reforme u Hrvatskoj*, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta, 2018., str. 284.-285., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=300185 (pristupljeno 9. rujna 2019.)

Tablica 1. Nastavni plan za finsku obveznu školu uz minimalan broj sati u tjednoj satinici

PREDMETI	RAZREDI						
	1	2	3	4	5	6	7 – 9*)
Materinski jezik i književnost	7	7	5	5	5	5	8
Engleski	-	-	2	2	2	2	8
Novi strani jezik				2	2	2	6
Matematika	4	4	4	4	4	4	9
Priroda i ekologija	2	2	3	3	-	-	-
Biologija i zemljopis	-	-	-	-	2	2	7
Fizika i kemija	-	-	-	-	1	1	6
Vjerski odgoj ili Etika	1	1	1	2	2(1)	-	3
Povijest	-	-	-	-	1(2)	-	6
Glazbeni odgoj	1	1	2	2	2	2	1
Likovni odgoj	2	2	3	3	2	2	2
Ručni rad	2	2	2	2	2	2	3
Tjelesni odgoj	2	2	3	2	3	3	6
Domaćinstvo s ekonomijom							3
Profesionalna orijentacija							2
Izborni predmeti							20
Ukupno (minimum):	21	21	25	25	26	26	30

Izvor: Hrčak, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/matijevic469_495OZ12.pdf

U nastavnom planu (Slika 2.) obvezne škole može se primijetiti fond nastavnih sati koji su određeni za nastavu ručnog rada, domaćinstva i ekonomije, svega 12 %. Finski sistem obrazovnog sustava zahtijeva takvu vrstu nastave zbog pripreme i edukacije učenika za uključivanje u škole sekundarnog područja (opće ili srednje strukovne škole). Iz perspektive hrvatske obvezne škole, bitna je činjenica da nastavu vjeronauka ili etike u finskim školama poučavaju razredni učitelji i učiteljice, što čini ogromnu razliku u usporedbi s hrvatskim obrazovanjem gdje nastavu vjeronauka podučavaju isključivo vjeroučitelji.¹³

¹³ M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 472., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 7. rujna 2019.)

Usporedbom hrvatskog i finskog obrazovnog sustava nailazi se na mnogo različitih situacija, pravila, normi, te shvaćanja koliko obrazovanje može biti napredno i korisno ako se dobro isplanira i provede. Prvih šest razreda finske škole razredni učitelj podučava sve nastavne predmete, uz pomaganje stručnih učitelja za nastavne predmete poput glazbenog i tjelesnog odgoja.

Javlja se pretpostavka da tehnički razvoj zahtijeva od građana da svi posjeduju novu vrstu spremnosti za uporabu tehničkih inovacija i rješenja, ali i da imaju utjecaj na tehnički razvoj. Finska obvezna škola, bez obzira na spol učenika, daje šansu upoznavanja s novim tehnologijama. Nastavni program koji je uveden da provodi takav pristup podučavanja učenika je ručni rad. Važna zadaća osnovnih škola je razvijanje učenikovih sposobnosti za učenjem te savladavanja tehnika čitanja i pisanja, poslije i upoznavanje medija za prikupljanje informacija te stjecanja vještina procesuiranja i obrade informacija. Bitna činjenica finskih nastavnika je što se u predavanju njihova uloga učitelja kao izvora znanja smanjuje, a povećava njegova uloga mentora, savjetnika i pomagača učenikovih aktivnosti. U nastavnim kurikularnim reformama važnu ulogu zauzimaju sadržaji i aktivnosti koji se odnose na religijsku kulturu i etiku.¹⁴

¹⁴ M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 473.-474., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 7. rujna 2019.)

3.2. Ispit državne mature

Učenici koji su zadovoljili i izvršili sve potrebne programe u višoj općoj srednjoj školi mogu se prijaviti i pristupiti ispitu državne mature. Učenici finskih viših srednjih strukovnih škola nemaju pravo pristupa završnom ispitu. Državna matura kao i u svakom obrazovnom sustavu koristi za daljnji nastavak školovanja, bilo ono na sveučilištu ili veleučilištu. Finski obrazovni sustav ispit državne mature među učenicima prvi puta provodi 1852. godine, koji je služio kao prijemni ispit za upis na Sveučilište u Helsinkiju. Ukupni godišnji trošak za provedbu ispita državnih matura diljem finske iznosi 10 milijuna američkih dolara, a taj se iznos potpuno pokriva pristojbama plaćenih od strane učenika. Od 2015. finski obrazovni sustav uvodi polaganje ispita državne mature na računalima, te samostalni odabir učenika koju od dvije razina želi polagati, napredna ili obična. Pozornost privlači mogućnost učenika da ako uspješno polože ispit državne mature ostvaruju pravo na jedan pokušaj popravljivanja bodova ili mogu rješavati dodatne testove za predmete koje prethodno nisu polagali.

Učenici strukovnih srednjih škola koji nemaju pravo pristupa ispitu državne mature, kao u zamjenu rješavaju završne testove znanja i vještina na razini škole. Uspjeh se vrednuje ocjenama od 1 (zadovoljavajuće) do 3 (izvrsno).¹⁵

¹⁵ P. Sahlberg, op.cit., str. 64.-66.

3.3. Kako postati učitelj u Finskoj

Učitelj u Finskoj više je nego ugledan posao, zbog popularnosti podučavanja i učiteljskog zvanja samo oni najbolji i najpožrtvovniji uspijevaju dobiti posao nastavnika u školama. Nerijetko se posao učitelja u Finskoj naziva poslom iz snova. Svake godine tisuće učenika koji završe opću višu srednju školu, među kojima su oni najbolje ocijenjeni, nadareni te iznimno kreativni i motivirani mladi ljudi pokušavaju se prijaviti na odsjeke nastavničkih studija na osam finskih sveučilišta. Po svemu sudeći uz moderniji i uređeniji sustav obrazovanja te veliko povećanje uspješnosti učenika nakon završetka više opće srednje škole nastaje velika konkurencija koja žudi za jednim od najuglednijim i najbolje plaćenim poslovima u Finskoj, stoga je iznimno teško konkurirati na upis nastavničkih studija na sveučilištima. Često je slučaj da nije dovoljno samo uspješno završiti opću višu srednju školu i položiti strogu maturu, nego svi uspješni pristupnici moraju posjedovati komunikacijska i visoka postignuća, pozitivne osobine, izvanredne komunikacijske vještine te ono najvažnije, predanost nastavničkom radu. Statistike pokazuju da se tek svaki deseti učenik uspije upisati u program pripreme za učitelja u finskim osnovnim školama. Podaci od 20 000 kandidata pokazuju koliko je samo velika brojka učenika u želji da se upišu na pet programa nastavničkog studija u Finskoj. Postoje dvije faze koje su stavljene za pristupnike koji žele pohađati programe učitelja u osnovnim školama. Prva faza zahtijeva da se odabere skupina pristupnika na temelju ispita državne mature, diplome izdane od strane više srednje škole te državnog prijemnog ispita koji se sastoji od širokog spektra pitanja iz područja obrazovanja. Druga faza predstavlja obavljanje razgovora s najboljim pristupnicima koji moraju obrazložiti zašto baš oni žele postati učitelji.¹⁶

Nastavnički studij usmjeren je na istraživanje. U Finskoj takvi studiji su poznati po sustavnoj strukturi koja se zasniva na istraživačkom radu. Svi nastavnici obavezni su napisati magistarski rad utemeljen na istraživanju, i to uz stroge teorijske, metodološke i kritične akademske uvjete. Istraživački pristup nastavničkog studija priprema nastavnike za rad na svim razinama složenih uvjeta, promjenjivo društvenih i obrazovnih okruženja. Jedan od najuglednijih sveučilišta na koje može ići student koji je izrazio želju za zanimanjem nastavnika je Fakultet bihevioralnih znanosti Sveučilišta

¹⁶ ibidem, str. 119.-124.

u Helsinkiju, odsjek primijenjenih znanosti u obrazovanju. U sastavu odsjeka postoje dvije škole: „Viikki“ i „Helsingin“, škole za trening svih budućih nastavnika. Škola je pod direktnom financijskom pokrivenošću od strane Finske vlasti. Nastavnici kod kojih dolaze studenti na praksu, najprije imaju obuku koju moraju proći, ali i zanimljivo od svega toga je da se taj posao radi volonterski. Takvi programi služe da bi budući nastavnici stekli znanje i sve sposobnosti, razvili svoje potencijale i postigli učinak kompletnog nastavnika. Fakultet se dijeli na smjerove poput: predmetni nastavnik, nastavnik razredne nastave, nastavnik za specijalno obrazovanje i nastavnik za rad u vrtićima. Za svaki od ovih zvanja potreban je stupanje „master“, osim za nastavnika koji se opredijelio za rad u vrtiću gdje je dovoljan stupanj „bachelor“. Prilikom otvaranja natječaja za upis u nastavničke fakultete, uz uvjet da je položena matura, u daljnjoj proceduri se kandidati podvrgavaju intervjuima, grupnim diskusijama i obrazovnim situacijama koji su od velike važnosti za upis na nastavničke studije.¹⁷

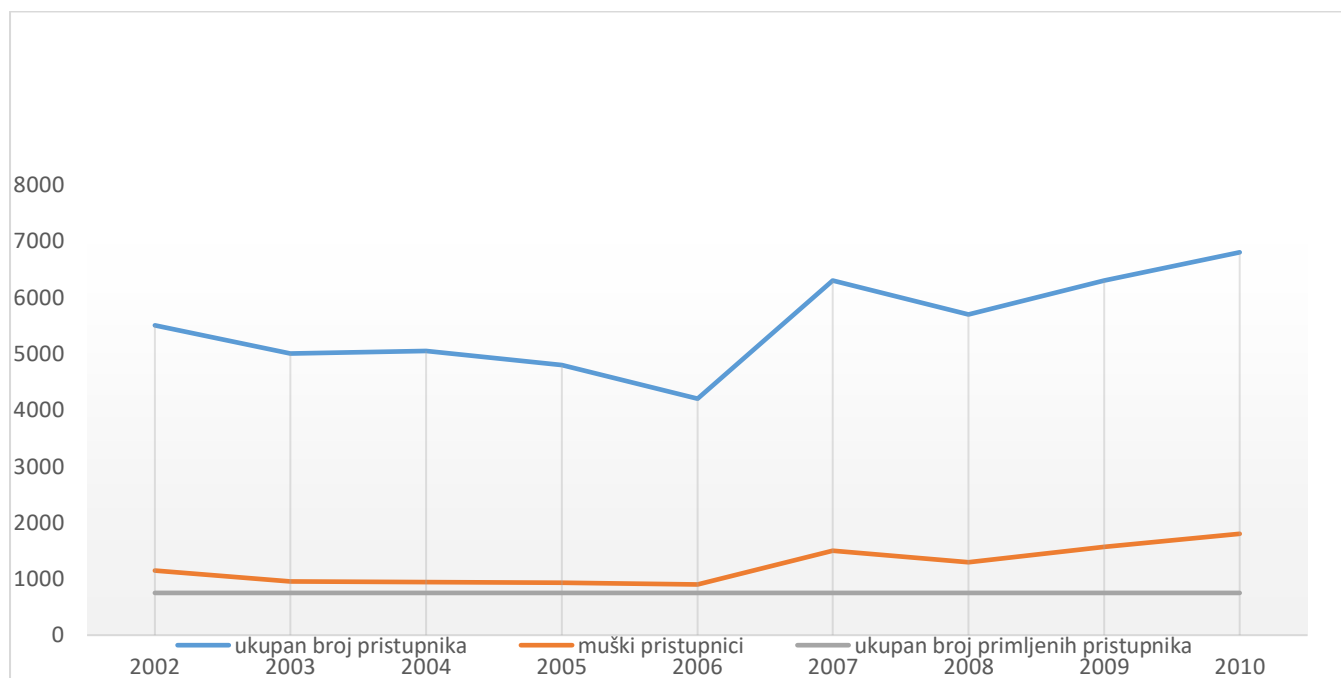
Postoji pet vrsta nastavnika u Finskoj:

1. Predškolski odgajatelji rade u vrtićima, a mogu i podučavati predškolsku djecu.
2. Učitelji podučavaju u devetogodišnjim općim školama od prvog do šestog razreda. Obično vode jedan razred ili predaju u nekoliko razreda.
3. Nastavnici predmetne nastave podučavaju određene predmete u višim razredima osnovne škole (obično od sedmog do devetog razreda) te u općim višim srednjim školama, uključujući strukovne škole. Predaju do tri predmeta, npr. matematiku, fiziku i kemiju.
4. Nastavnici za djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama rade s pojedincima i skupinama učenika s posebno odgojno-obrazovnim potrebama u osnovnim školama i višim razredima općih škola.
5. Strukovni nastavnici podučavaju u višim srednjim školama. Moraju imati barem tri godine radnog iskustva u nastavi u svome predmetu prije nego pristupe programu za strukovno obrazovanje nastavnika.¹⁸

¹⁷ R. Damjanović, *Finski obrazovni sustav*, Kragujevac, Školska uprava, 2011., str. 220.-221., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=102247 (pristupljeno 9. rujna 2019.)

¹⁸ M.M. Ninčević, I.Z.Bošković, *Analiza (reformne) finskog obrazovnog sustava u kontekstu kurikularne reforme u Hrvatskoj*, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta, 2018., str. 292., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=300185 (pristupljeno 9. rujna 2019.)

Graf 1. Ukupan broj pristupnika programima obrazovanja učitelja osnovne škole u Finskoj 2002. do 2010. godine

Izvor: P. Sahlberg, Lekcije iz Finske, Zagreb, Školska knjiga, d.d., 2012., str. 122.

Graf prikazuje kako se kretao broj godišnjih prijava za programe obrazovanja učitelja u osnovnim školama za razdoblje od 2002. do 2010. godine. Može se iščitati kako od 2002. godine broj prijava seže do visokih 5 500 prijava dok svoj maksimum postiže 2010. godine i to čak više od 6 500 prijava. To pokazuje koliko je finsko školstvo napredovalo, dobilo ugled i visoki utjecaj u društvu te veliki broj obrazovanih ljudi želi biti dio toga. Kako je posao učitelja visoko pozicioniran u društvu, tako su i plaće učitelja visoke te se mogu mjeriti na razini liječnika i odvjetnika koji su među najplaćenijim zanimanjima u Finskoj. Podaci su za razdoblje do 2010. godine, zbog toga što se nisu provodila daljnja istraživanja nad takvim podacima, iako i danas programi obrazovanja osnovnoškolskih učitelja ima velike odazive pristupnika.

3.4. Više srednjoškolsko obrazovanje u Finskoj

Nakon završetka osnovne devetogodišnje škole „Peruskoulu“ učenici upisuju srednju školu, po svojem izboru, viša opća srednja škola ili viša strukovna srednja škola. Finske srednje škole mogu biti specijalizirane za područje glazbene kulture, tjelesnog odgoja ili prirodnih znanosti. Takve više srednje škole vrlo su popularne i imaju visoke kriterije za upis koje predstavljaju prepreku za mnoge učenike koje imaju želju za takvim nastavkom obrazovanja, ali ne mogu upisati školu zbog jake konkurencije. Finska je provođenjem obrazovnih kurikuluma postizala sve bolje rezultate i obrazovni sustav usmjeravala na višu razinu. Tako je među novijim kurikulumima dovela u ravnotežu potrebu za općim znanjem i vještinama koje se temelji na posebnim stručnim osposobljenostima koja su obvezna u određenim strukovnim kvalifikacijama. Uspješnost postignutog stručnog znanja i vještina razvijaju se putem suradnje triju vrlo važnih strana: škola, poslodavac i predstavnik zaposlenika. Jedna šestina podučavanja u strukovnim školama mora se provesti kao učenje na određenom radnom mjestu. Alternativne radionice, naukovanje te oblik virtualnog učenja postali su obvezne metode viših srednjih strukovnih škola. Kako bi učenici odlučili ispravno o izboru upisa srednje strukovne škole, tijekom niže srednje škole u trajanju od 3 godine imaju pravo na dva sata tjedno obrazovnog usmjeravanja i savjetovanja. Takav pristup uveliko pomaže učenicima koji su na životnoj prekretnici te im smanjuje opasnost od donošenja neispravnih odluka o svojem budućem obrazovanju.¹⁹

Nastavni plan strukovnih škola prilagođen je standardima koji odgovaraju gimnaziji, veliki udio stručnih predmeta premješten je na radna mjesta. Gimnazije kao i strukove škole omogućavaju svojim učenicima više fleksibilnosti i veći izbor, što rezultira pravom učenika na prijavu studija. Mladi Finci teže nastavničkom pozivu jer ga doživljavaju kao neovisnu, uglednu i vrijednu struku koja će im pružiti mogućnost pronalaska prostora za ispunjavanje svojih potreba i sposobnosti.

Kako znamo da je srednja škola u Finskoj podijeljena na dva dijela, nižu i višu srednju školu, te se višoj pristupa najprije završetkom niže srednje škole koja je u trajanju 3 godine i čini sastavni dio „Peruskoulu“, devetogodišnju obveznu školu. Završni ispit nakon nje nije potrebno polagati, a viša srednja škola se pohađa dobrovoljno. Učenici nakon što završe osnovu školu u trajanju od šest godina, s navršenih 12 ili 13 godina

¹⁹ P. Sahlberg, op.cit., str. 57.-59.

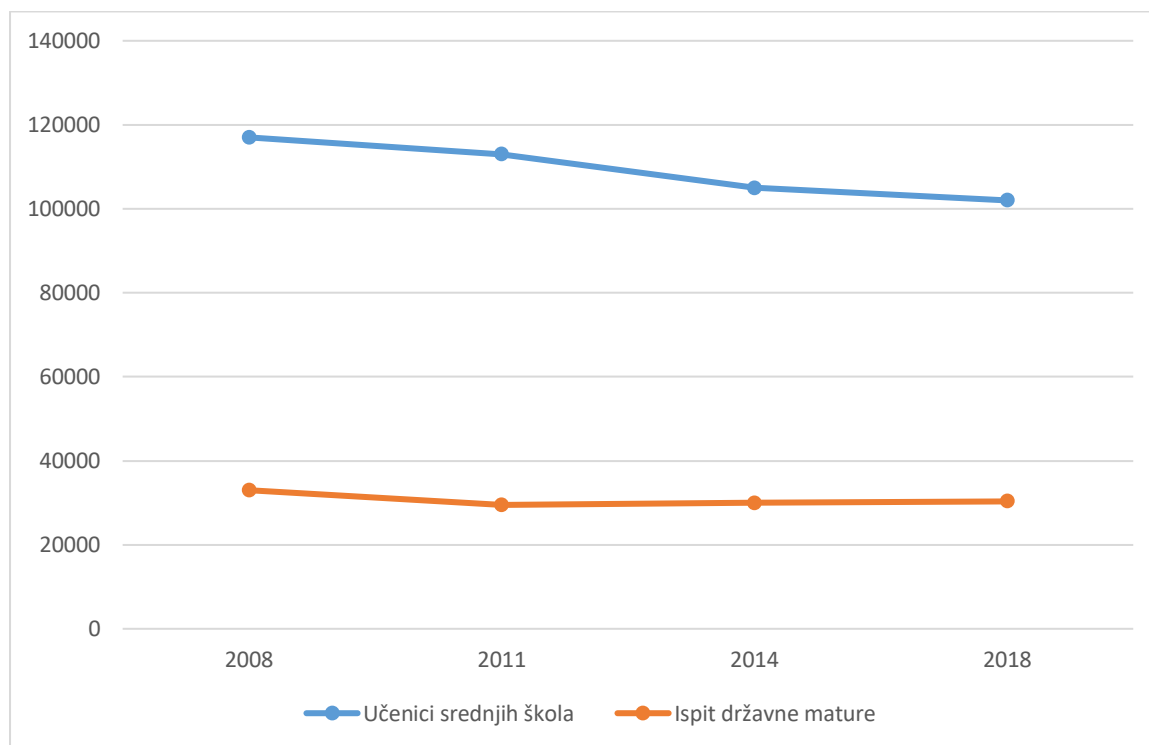
upisuju nižu srednju školu automatski, tj sedmi razred. Okvirni broj upisa u takve škole seže do 250 učenika. Zanimljivo je što u finskom osnovom obrazovanju do šestog razreda ne postoji ocjenjivanje, ali prelaskom u sedmi razred tj, nižu srednju školu učenici se po prvi puta susreću sa sustavom ocjenjivanja. Učenicima kojim se dogodi bilo kakav nedostatak u savladavanju gradiva, nastavnici dogovaraju s njima dopunsku nastavu kako bi učenicima prenijeli gradivo koje nisu savladali u redovnoj nastavi. Finska vlada postavila je uređena pravila koja pružaju određeno odgovarajuće obrazovanje osobama s tjelesnim poteškoćama. Nakon što učenici uspješno završe osnovnoškolsko obrazovanje dobivaju diplomu za sve razrede. Diploma predstavlja potvrdu izvršenja svih obveza koje nalaže obvezna škola te je glavni dokument za upis više srednje škole. Opća srednja škola (gimnazije) u kojoj učenici stječu opće znanje ili strukovna škola gdje je naglasak na specijalizirano znanje i praksu. Upis se odvija elektroničkim, putem zajedničke aplikacije, a svaki pristupnik može prijaviti najviše pet obrazovnih programa prema vlastitom izboru i važnosti. Većina pristupnika bude primljena u obrazovne institucije koje su stavili kao svoj prvi izbor.²⁰

2015. godine finske više srednjoškolske ustanove nudile su upisne kvote od 45 500 mjesta u strukovnom obrazovanju, dok je za opće obrazovanje upisna kvota bila 38 500 mjesta. 2013 godine. 94.8 % djece su nakon završetka obvezne škole nastavili s daljnjim obrazovanjem, bez pauziranja. Visok postotak u nastavku obrazovanja nastavio sve do danas. Školarine ne postoje, ali je učenicima omogućena besplatna prehrana i zdravstvena zaštita. Učenici o svom trošku kupuju udžbenike iz školskih knjižara. Više srednjoškolsko obrazovanje u Finskoj fleksibilnije je odnosu na Hrvatsko srednjoškoolstvo po organizaciji razreda i učeničkog izbora. Ne postoji određeno vremensko razdoblje razreda pa učenici imaju mogućnost maturirati prije ili nakon tri godine, tj. koliko određena vrsta obrazovanja službeno traje. Finska ima poseban obrazovni sustav srednjih škola, obrazovanje je organizirano u obliku tečaja koji u prosjeku traju 38 sati. Na učeniku je da ispuni kvotu od minimalno 75 tečajeva, ali je tek 51 obavezan.²¹

²⁰ M.M. Ninčević, I.Z.Bošković, *Analiza (reformne) finskog obrazovnog sustava u kontekstu kurikularne reforme u Hrvatskoj*, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta, 2018., str. 277.-278., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=300185 (pristupljeno 9. rujna 2019.)

²¹ M.M. Ninčević, I.Z.Bošković, *Analiza (reformne) finskog obrazovnog sustava u kontekstu kurikularne reforme u Hrvatskoj*, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta, 2018., str. 278.-281., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=300185 (pristupljeno 9. rujna 2019.)

Graf 2. Učenici završenih viših srednjih škola u usporedbi s učenicima koji su položili ispit državne mature za razdoblje 2008.-2018. godine

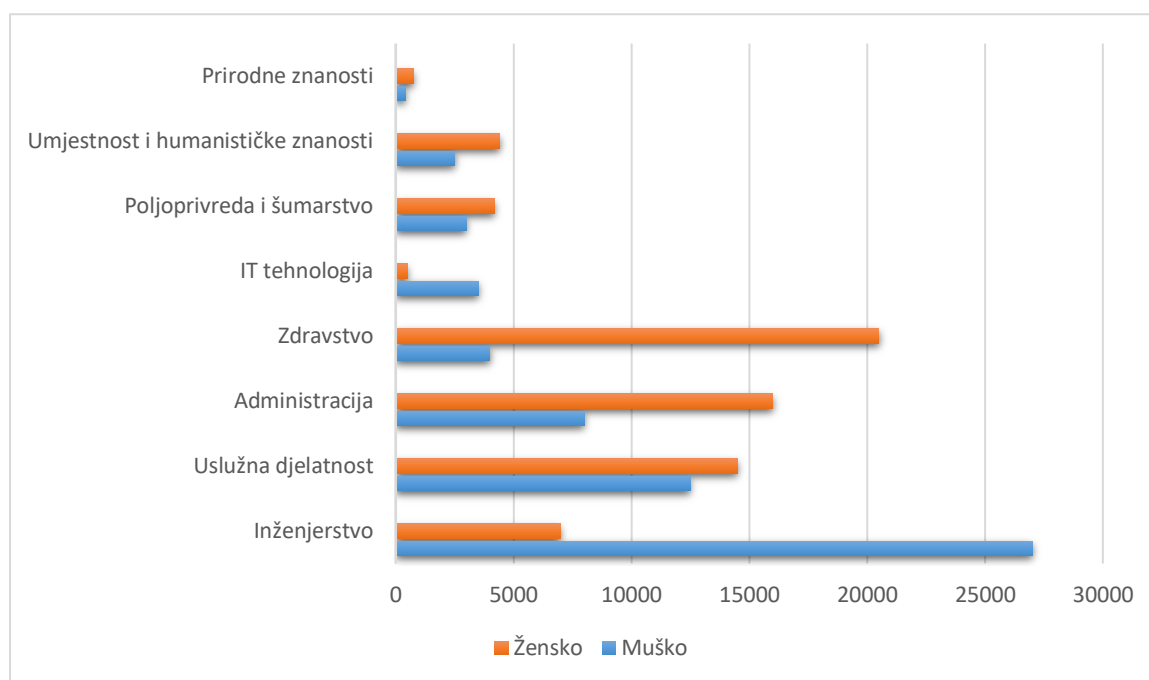
Izvor: Statistics Finland,

https://www.stat.fi/til/lop/2018/lop_2018_2019-06-18_tie_001_en.html

Graf prikazuje učenike uspješno završenih srednjih škola koji su položili ispit državne mature za razdoblje od 2008. do 2018. godine. Podaci su prikupljeni za doista široko vremensko razdoblje, 2008. godine zabilježen je najveći broj učenika koji su uspješno završili višu srednju školu, ali je unatoč visokom rezultatu učenika sa završenom srednjom školom tek niski broj njih odlučio se na polaganje odnosno položilo ispit državne mature i tako dobili mogućnost nastaviti obrazovanje na sveučilištima ili veleučilištima diljem Finske. U razdoblju 2008. godine pa sve do 2018. godine nije se dogodio značajan pad ili rast uspješnih maturanata, već se kretao u iznosu od oko 30 400 maturanta.²²

²² *Students in upper secondary general education and matriculation examinations, 2008–2018.*, Statistics Finland, 2018., dostupno na: https://www.stat.fi/til/lop/2018/lop_2018_2019-06-18_tie_001_en.html (pristupljeno 8. rujna 2019.)

Graf 3. Novoupisani učenici u strukovne škole 2017. godine

Izvor: Statistic Finland

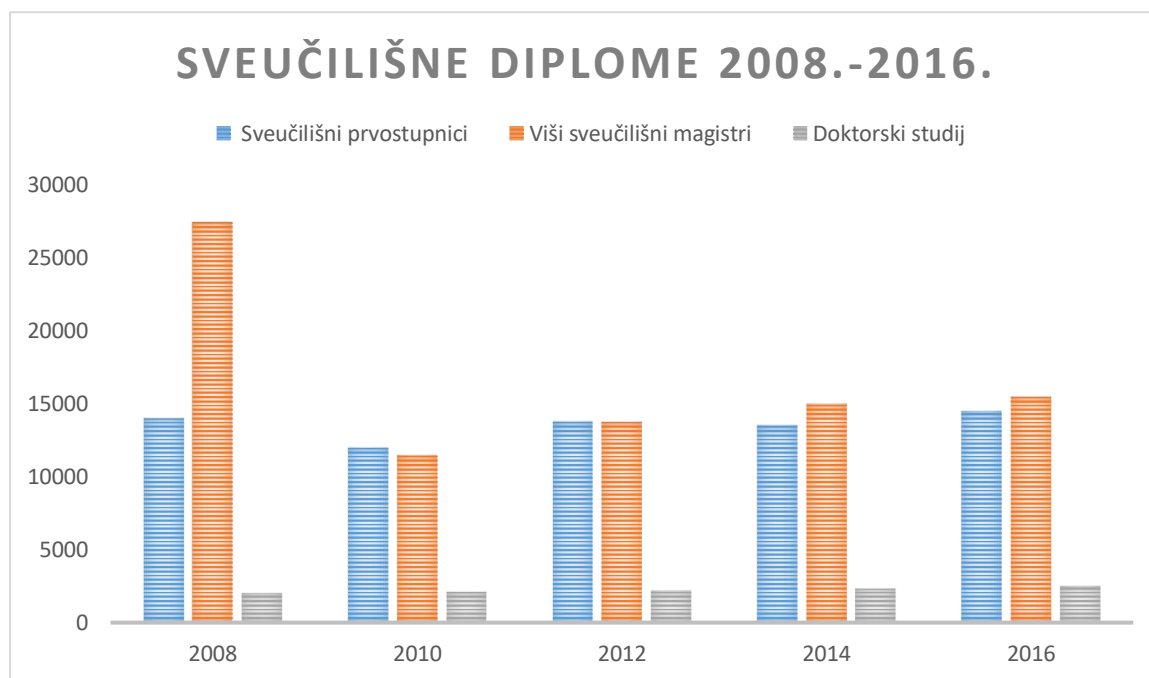
https://www.stat.fi/til/aop/2017/aop_2017_2018-09-27_tie_001_en.html

Srednje strukovno obrazovanje za razdoblje u 2017. godini bilježi najveći odabir učenika za upis u inženjerski smjer, od kojih je iznos prijave dosegao više od 25 000 učenika i bilježi najveći broj upisanih na jedan smjer. Dok je većina učenica odlučila nastaviti školovanje na zdravstvenom smjeru, gotovo 22 000.

Najmanja zainteresiranost muškog djela učenika pri izboru strukovne škole odvažila se na sektor prirodnih znanosti, u kojemu se broji tek mali broj od oko 800 učenika, dok se ženski spol pri upisu u srednje strukovne škole najmanje odvažio u sektoru IT tehnologije.²³

²³ *New students in vocational education by field of education and gender in 2017.*, Statistics Finland, 2017., dostupno na: https://www.stat.fi/til/aop/2017/aop_2017_2018-09-27_tie_001_en.html (pristupljeno 8. rujna 2019.)

Graf 4. Sveučilišne diplome dodijeljene u razdoblju od 2008.-2016. godine

Izvor: Statistic Finland,

https://www.stat.fi/til/yop/2016/yop_2016_2017-05-10_tie_001_en.html

Prema grafu može se iščitati da je najviše dodijeljenih diploma za više sveučilišne magistre bilo 2008. godine u iznosu više od 27 500 diploma, ali se broj idućih godina sve do 2016. godine znatno smanjio, ali i dalje ostvaruje visok uspjeh više od 16 000 diplomiranih magistara. Sveučilišni prvostupnici imaju slaba variranja tijekom cijelog razdoblja oko 10 000 do 15 000 prvostupnika, a doktorski studij bilježi najveći rast 2016. godine u odnosu na prethodne godine.

3.5. Ocjenjivanje aktivnosti i postignuća učenika u finskim školama

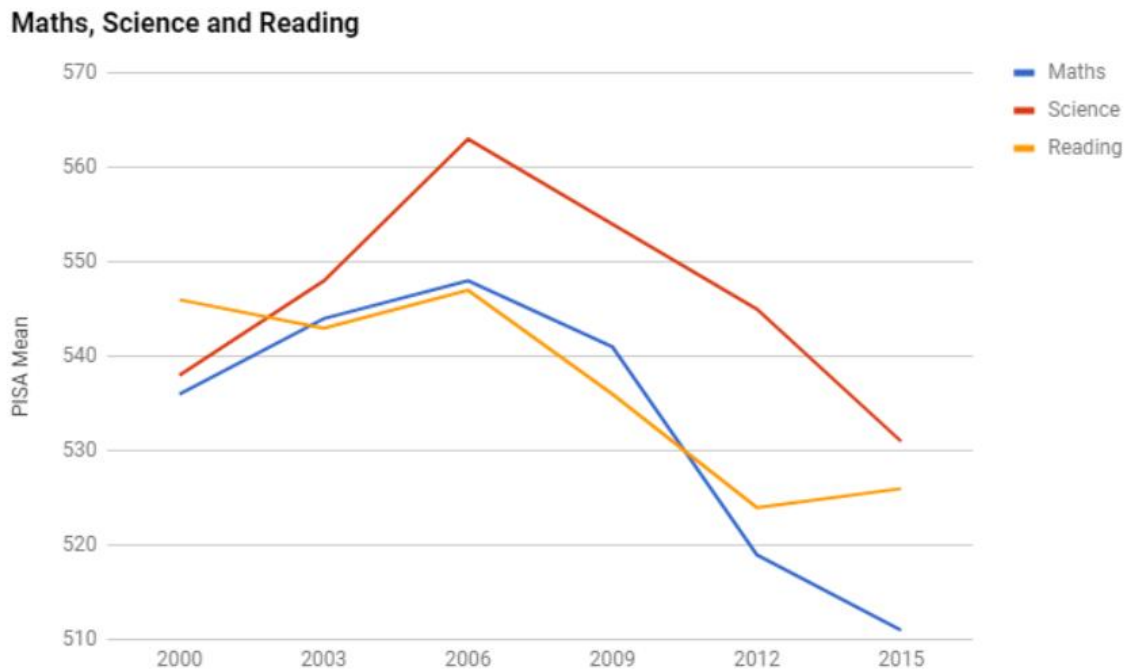
Uvođenje ocjenjivanja učenika ponajviše predstavlja da se učenike motivira na rad, kako bi postizali što bolji rezultati u učenju, a ono im zauzvrat bilo iskazano zasluženom ocjenom. Ocjenjivanje učenika ima za cilj poticanje učenika kako bi napredovao u svom obrazovanju i razvoju u skladu s načelima iz nacionalnog kurikulumu. Sve se svodi prema obraćanju pažnje na proces učenja, ali ne toliko i na postizanje rezultata. Istraživanja su zaključila da se sve vrste izbora i stalnih promjena u učenikovu

okruženju odnose i na obiteljski život, stoga bi se obitelj trebala uključiti u analizu djetetovih postignuća i aktivnosti kako bi postizao što bolje rezultate i ocjene. Na kraju školske godine uz svjedodžbu položenog razreda ocjenjuje se urednost i ponašanje učenika tijekom školske godine, ali se ta ocjena ne nalazi na završnoj svjedodžbi osim ako roditelji učenika ne inzistiraju na tome. Ocjenjivanje ponašanja učenika usmjereno je na procjenu kako se učenik ponaša u svojoj okolini odnosno kako se odnosi prema drugim učenicima. Mladi Finci u osnovnim školama od prvog do četvrtog razreda jedino predmet, znanost o okolišu i prirodi, ocjenjuju kao jednu posebnu cjelinu, dok se od petog pa do šestog razreda geografija, biologija, kemija i fizika ocjenjuju kao jedna cjelina. Prema učenicima nakon što su se upisali u nižu srednju školu (od sedmog do devetog razreda) vrši se ocjenjivanje tako da se predmeti poput biologije, geografije, fizike, kemije i zdravstvenog prosvjećivanja ocjenjuju posebno. Kriteriji zaključnog ocjenjivanja koje se provodi u osnovnom obrazovanju pripremljeni su za sve osnovne predmete. Uspjeh učenika ocijenit će se pomoću tih kriterija i to prema osnovi raznih dokaza.

Stoga se učenikove „aktivnosti i postignuća procjenjuju na skali od sedam stupnjeva: 4 - 10. Zapravo je to skala od deset stupnjeva , ali se tradicionalno podrazumijeva da nema tako slabog učenika koji bi trebao biti procijenjen s ocjenom 1, 2 ili 3. Ostale ocijene u slobodnom prijevodu, znače: 10- izvrsno, 9- vrlo dobro, 8- dobro, 7- zadovoljavajuće, dovoljno, 6- manjkavo, 5- jedva dovoljno, 4- nedovoljno.“²⁴

²⁴ M. Matijević, *Odgovne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 474.-477., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 9. rujna 2019.)

Slika 2. PISA rezultati ocjena finških učenika u razdoblju 2000.-2015. godine

Finland PISA scores over time

Izvor: Filling the pail, <https://gregashman.wordpress.com/2017/11/13/stop-going-on-about-finland/>

Učenici finških škola ostvaruju najbolje rezultate u području znanosti, zbroj ukupnih ocjena iznosi 565, što je vrhunac rezultata koji su učenici ostvarili 2006. godine. U razdoblju do 2015. godine rezultati u području matematike, znanosti i čitanja znatno su opali, ali i dalje znanost prednjači u odnosu na ostala obrazovna područja kao predmet u kojem se mladi Finci najbolje snalaze.

4. OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nastankom globalnog informacijskog društva može se reći da je učenje na svim područjima postalo cjeloživotno učenje. Najviše se povezuje sa stalnim usavršavanjem tj. ne prestaje izlaskom pojedinca iz formalnog obrazovnog sustava, nego je njegova prednost što se u različitim oblicima nastavlja do kraja njegove karijere. Stoga kroz hrvatski obrazovni sustav provode se kurikulumi koji se vode načinima stjecanja i prenošenja znanja i stručnosti. Obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj obuhvaća predškolski odgoj i obvezno osnovno školovanje u trajanju od osam godina, srednje školstvo te visoko obrazovanje. Osnovno osmogodišnje školstvo je obvezno i sasvim besplatno za sve učenike od sedme do petnaeste godine, kao i srednje školstvo koje je besplatno za sve učenike, pa tako i sve redovne studente visokog obrazovanja odnosno sveučilišta. Sustav srednjeg obrazovanja u Hrvatskoj dijeli se na opće obrazovanje (gimnazije) i tehničko ili strukovno obrazovanje. Strukovno obrazovanje u srednjim školama dijeli se na dva tipa: jedne osiguravaju klasično strukovno obrazovanje i trening u školama, a druge su orijentirane na dvojne programe koje su bazirane na njemačkom modelu. Obrazovni sustav u hrvatskom visokom obrazovanju obuhvaća sveučilišta kao glavni izvor znanstvenih djelatnosti (sveučilišni studij) te ostala veleučilišta, samostalne visoke škole te privatne visoke škole s pravom javnosti koje veliku važnost usmjeravaju ka praktičnoj primjeni stečenog znanja (stručni studij). Hrvatska 2002. godine broji četiri velika sveučilišta, koja su smještena u četiri najveća hrvatska grada, ali do danas njihov broj je porastao na osam javnih sveučilišta smještenih u gradovima: Pula, Zagreb, Dubrovnik, Osijek, Rijeka, Zadar, Split te Varaždinu. Javnih veleučilišta 2002. godine bilo je šest na području hrvatske, ali do danas ta brojka se proširila na ukupno jedanaest veleučilišta što naravno ukazuje na proširenje i ulaganje u razvoj hrvatskog obrazovanja. Hrvatsko stanovništvo postaje sve obrazovanije i pismenije. Hrvatsko obrazovni sustav ulaže u različite nove školske reforme kojima nastoje osigurati kvalitetno znanje hrvatskim učenicima, od predškolske dobi pa sve do njihovog visokog obrazovanja na pojedinim sveučilištima ili veleučilištima.²⁵

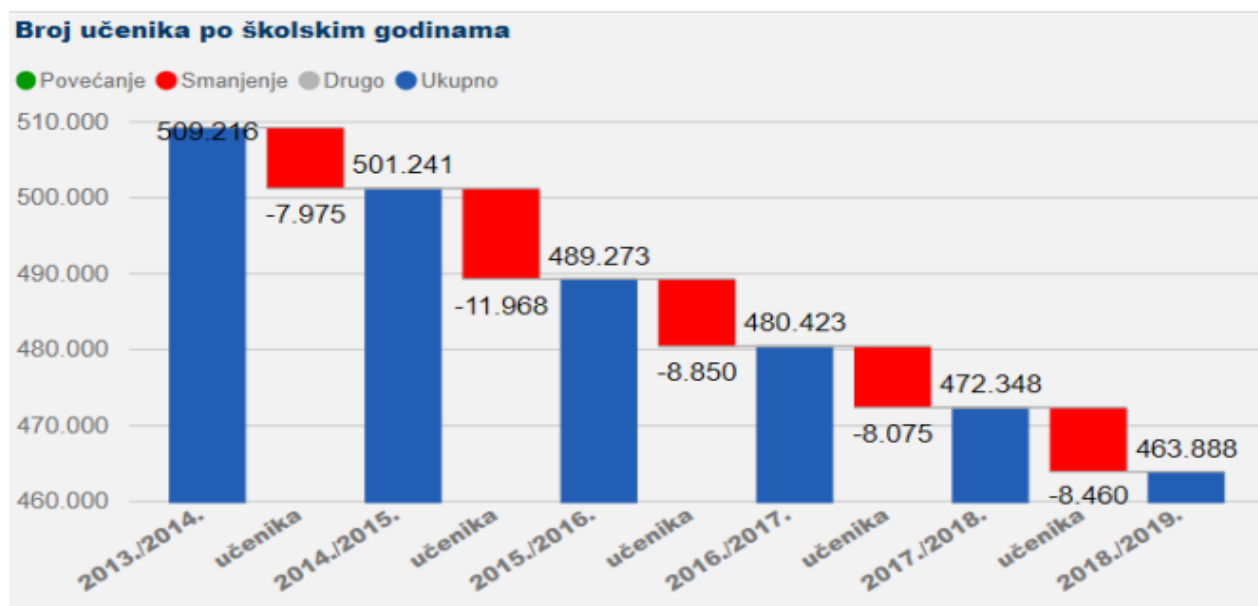
²⁵ Hrvatska gospodarska komora, *Sektor za bankarstvo i druge financijske institucije*, Zagreb, 2004.

U hrvatskim školama provodi se nova kurikularna reforma koja stupa na snagu 9. rujna 2019. Reforma će zahvatiti sve predmete 1. i 5. razreda osnovne škole, a obuhvaća i Kemiju, Fiziku i Biologiju u 7. razredu osnovne škole. Odnosi se i na srednje škole tj. gimnazije gdje se reforma provodi u svim predmetima 1. razreda, dok u strukovnim srednjim školama reforma kreće u 1. razredima s nastavnim predmetima Matematika, Hrvatski jezik, Njemački i Engleski jezik. Hrvatski obrazovni sustav kroz nove kurikularne reforme nastoji poboljšati obrazovanje i kvalitetu školskog sustava. Uvode se tableti kao pomoćno sredstvo u savladavanju gradiva i učenja. Republika Hrvatska osigurava tablete osnovnim školama, a škole ih davaju na korištenje učenicima 5. i 7. razreda koji će ih koristiti do kraja njihovog osnovnog obrazovanja. Učenici najnižih razreda odnosno od 1. do 4. razreda osnovne škole koristit će se tabletima pod nadzorom učitelja i u grupnom radu s omjerom 4 učenika na 1 tablet. Ovom odlukom može se povećati zainteresiranost učenika za predavanjem i učenjem te željom za saznavanjem što više informacija, a to im olakšava moderniji pristup nastave, uvođenjem tableta u nastavni program. Obrazovni sustav tj. nova reforma sa sobom donosi i odluku hrvatskog ministarstva za znanost i obrazovanje da se omoguće besplatni udžbenici učenicima osnovnih škola, koji se financiraju iz državnog proračuna. Nova reforma sa sobom nosi moderniji pristup u predavanju na nastavi, stoga se očekuje od učitelja/nastavnika da se educiraju i adekvatno pripreme na nove načine predavanja s ciljem povećanja razine kvalitete hrvatskog školstva. Dogodit će se promjene i na polju državne mature koje će biti sukladno s novim kurikulumom u školskoj godini 2021./2022.²⁶

Hrvatski obrazovni sustav napreduje, mnogi su izdaci iz državnog proračuna pa tako i iz EU fondova uloženi u obrazovni sustav s ciljem kako bi učenici bili obrazovaniji te kako bi se povećala stopa pismenosti stanovništva, ali i postizanje što boljih rezultata na međunarodnim natjecanjima koje bi ujedno i predstavljalo kvalitetu hrvatskog školstva. Unatoč uređenijem i modernijem sustavu obrazovanja, hrvatskom školstvu najveću prijetnju predstavlja iz godine u godinu sve manji broj učenika koji pohađaju odnosno upisuju osnovnu ili srednju školu.

²⁶ Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i obrazovanja, *Kurikularna reforma - Škola za život*, 2019., dostupno na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/kurikularna-reforma-skola-za-zivot/2049> (pristupljeno 15. rujna 2019.)

Slika 3. Broj učenika po školskim godinama osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja,

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjojZWE3YTE4OWQtOWJmNC00OTJmLWE2MjktYTQ5MWJINDNIZDQ0liwidCI6IjJjMTFjYmNjLWI3NjEtNDVkYi1hOWY1LTRhYzc3ZTk0ZTFkNCIsImMiOjh9>

Broj učenika znatno se smanjuje, negativan je podatak da svake godine u kojem se provelo istraživanje od 2013./2014. godine pa sve do 2018./2019. godine prosječno broj učenika se smanji za oko 10 000. Najveći pad osjetio se 2014./2015. od svega 11 968 učenika. Trenutno ukupno stanje svih učenika, osnovne i srednje škole iznosi 463 888 učenika.

Slika 4. Ukupna razlika u broju učenika osnovnih i srednjih škola za razdoblje 2018./2019. godine

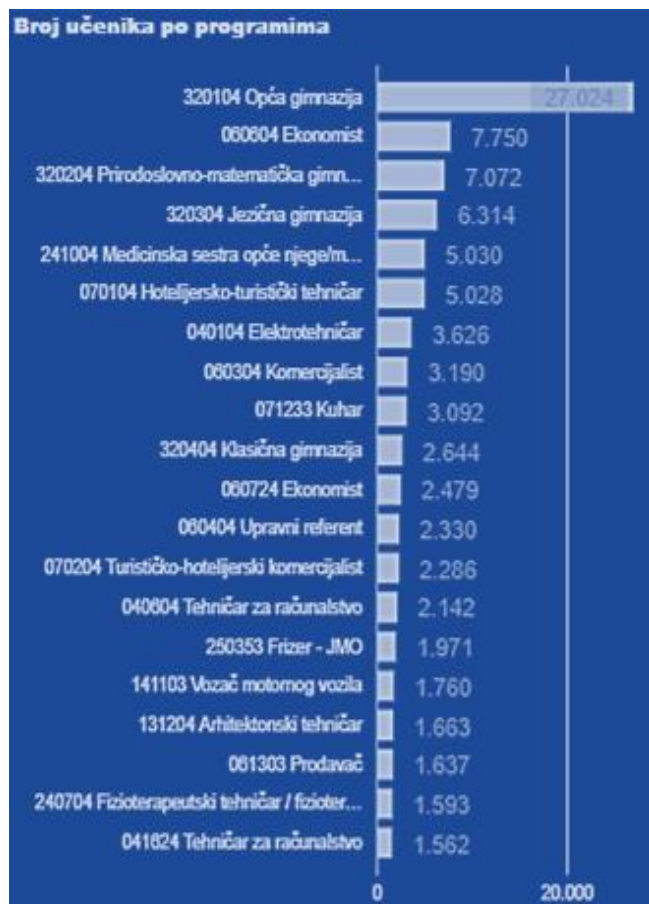
Županija	% razlike	učenika
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	-20,94%	-4.931
BRODSKO-POSAVSKA	-20,58%	-4.262
POŽEŠKO-SLAVONSKA	-20,22%	-2.091
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	-17,63%	-1.863
SISAČKO-MOSLAVAČKA	-16,87%	-3.120
LIČKO-SENJSKA	-16,33%	-851
OSJEČKO-BARANJSKA	-15,84%	-5.904
ŠIBENSKO-KNINSKA	-13,62%	-1.684
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	-12,85%	-1.892
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	-11,35%	-1.588
KRAPINSKO-ZAGORSKA	-10,72%	-1.657
KARLOVAČKA	-9,51%	-1.298
MEDIMURSKA	-8,06%	-1.151
VARAŽDINSKA	-7,70%	-1.702
SPLITSKO-DALMATINSKA	-7,04%	-4.136
ZADARSKA	-6,98%	-1.495
ZAGREBAČKA	-6,66%	-2.239
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	-6,24%	-934
PRIMORSKO-GORANSKA	-3,29%	-962
GRAD ZAGREB	-0,69%	-671
ISTARSKA	-0,31%	-67

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja,

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiZWE3YTE4OWQtOWJmNC00OTJmLWE2MjktYTQ5MWJINDNIZDQ0liwidCI6IjJjMTFjYmNjLWI3NjEtNDVkyi1hOWY1LTRhYzcyZTk0ZTFkNCIsImMiOjh9>

Izračunom ukupne razlike broja učenika 2018./2019. na području Republike Hrvatske u svim osnovnim i srednjim školama najveći gubitak od 4 931 učenika bilježi Vukovarsko-Srijemska županija što čini 20,94 % dok je u Istarskoj županiji gubitak od svega 67 učenika tj. 0,31% i to ju čini prvom županijom od najmanje učenika koji se nisu upisali u školu u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 5. Ukupan broj hrvatskih učenika u programima srednjih škola 2018./2019.

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja,

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiZWE3YTE4OWQtOWJmNC00OTJmLWE2MjktYTQ5MWJINDNIZDQ0liwidCI6IjJjMTFjYmNjLWI3NjEtNDVkyi1hOWY1LTRhYzc3ZTk0ZTFkNCIsImMiOjh9>

U Republici Hrvatskoj 2018./2019. 27 024 učenika pohađa opću gimnaziju kao program obrazovanja i tako čini najveći broj učenika u odnosu na ostale programe. Slijedi ju program ekonomist kojeg pohađa svega 7 750 učenika, što je bitno manje od programa opće gimnazije.

5. OBVEZNO HRVATSKO OBRAZOVANJE U USPOREDBI S FINSKIM OBVEZNYM OBRAZOVANJEM

Državni proračun glavni je izvor financiranja osnovnog i srednjeg obrazovanja u Hrvatskoj, to je poveznica koja se nalazi između hrvatskog i finskog obrazovanja, jer i finški državni proračun je glavni izvor financija za obrazovne programe. Obrazovni sustav na razini obvezne osnovne škole u hrvatskoj dijeli se na osam obveznih razreda u kojima su učenici podvrgnuti ocjenjivanju već od prvog razreda rješavajući razne ispite koje testiraju njihovo znanje što može rezultirati različitim uspjesima i neuspjesima te u čestom slučaju pojave osjećaja straha kod učenika te negativnog stava kod odlaska u školu. Postoje i predškolske škole u koje su obvezni ići sva djeca u hrvatskoj u trajanju od jedne godine te nakon nje upisuju osnovnu školu što se na isti princip radi i u finskom obrazovnom sustavu. Finski obrazovni sustav osnovnih škola naziva se „Peruskoulu“ u kojoj se pohađa šest razreda osnovne škole te još tri razreda niže srednje škole koje pripada jedinstvenom obveznom školstvu. Zanimljivo je što mladi Finci nisu podvrgnuti standardiziranim testovima sve do devetog razreda niže srednje škole, već se njihovo ocjenjivanje temelji na zajedničkim radovima kroz timove, pronalaženje logičnih rješenja u raznim prirodnim situacijama, učenju, zabavi i slično. Smisao obrazovnog sustava u Finskoj nije usredotočen na rezultate testova među učenicima jer tako smatraju da učenike demotiviraju na rad i ograničavaju tako da se učenici suočavaju s lošim ocjenama u najranijoj dobi školovanja i tako se stvara podsvjesni rizik da će učenici biti određeni u startu lošoj ocjeni te upasti u začarani krug iz kojeg će učeniku biti teško izaći opet na kvalitetan put znanja.²⁷

Djeca u hrvatskim osnovnim školama se često nalaze u situacijama zaostajanja za gradivom koje se predaje redovno na određenom nastavnom satu. U takvim slučajevima organizira se dodatna tj. dopunska nastava na kojoj učenici ostaju naknadno nakon završetka redovnog programa. Javlja se velika razlika u tom pogledu ovih dviju obrazovnih sustava, hrvatskog i finskog. Skoro 30 % finske djece dobit će dodatnu pomoć prije srednje škole i to davanjem dodatnih fondova za organiziranje specijalnih nastavnih sati kako bi djecu koja zaostaju u obrazovanju što bolje pripremili

²⁷ M.M. Ninčević, I.Z.Bošković, *Analiza (reformne) finskog obrazovnog sustava u kontekstu kurikularne reforme u Hrvatskoj*, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta, 2018., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=300185 (pristupljeno 9. rujna 2019.)

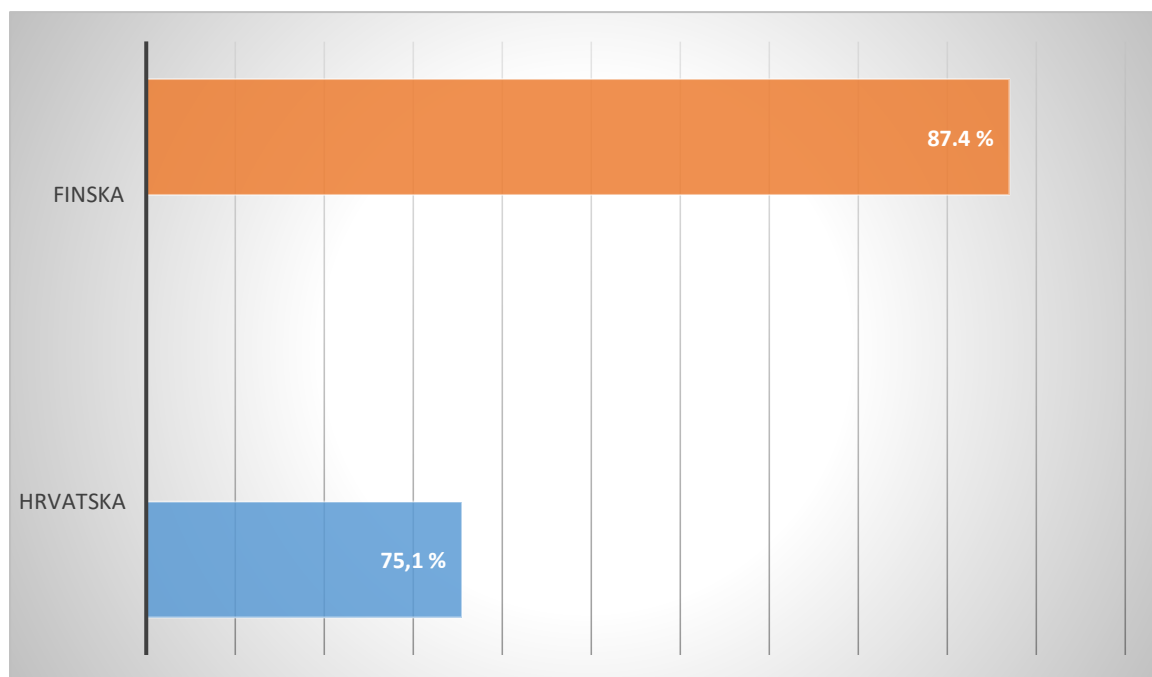
za srednju školu i uhvate korak za svima koji su to postigli kroz „normalno“ školstvo. Cilj finske vlade je obrazovanje sve djece, važan je podatak da finska broji veliku stopu djece stranih državljana koji se koriste finskim obrazovnim sustavom. Edukacija se podrazumijeva i za učenike s posebnim potrebama iz kojih se nastoji postići maksimalna razina znanja. Hrvatska se modernizira i nastoji uhvatiti korak za mnogim uspješnim sustavima u obrazovanju, novije reforme donijele su hrvatskoj obvezno predškolsko obrazovanje koje u prijašnjim godinama nije bilo obavezno. U finskim se školama često može čuti stara uzrečica „stvari koje naučite bez užitka brzo ćete zaboraviti“. Mnogi smatraju da odmor u hrvatskim školama prekratko traje, „mali odmori“ od 5 minuta i „veliki odmor“ u trajanju od 15 minuta, učenici često ne mogu stići obaviti one najosnovnije potrebe koje bi htjeli odraditi u pauzama između sati, dok finški sustav svojim učenicima pruža odmor od 15 minuta kako bi se na pravilan način pripremili za naredni sat. Bitan faktor je da se učenicima daju domaće zadaće na koje se učenika potiče da nastavi s radom i učenjem kod kuće, iako će hrvatskom društvu biti neobično upoznati se s tim da moderniji obrazovni sustavi baš nalažu suprotne aktivnosti djece kod njihovim kuća. U finskoj se djeci u većini slučajeva nastoji smanjiti opseg domaće zadaće kako bi djecu rasteretili i omogućili im više vremena u obiteljskom druženju. Jedna od najneobičnijih aspekata finskog školskog sustava koji je čista suprotnost hrvatskom je to što gotovo svako dijete univerzalno pohađa javne odnosno državne škole. Postoji jako mali broj nezavisnih škola u Finskoj, ali njihova financiranja dolaze na isti način kao javne škole iz državnog proračuna, štoviše takvim školama je zabranjeno naplaćivanje školovanja. Što nije praksa u hrvatskoj gdje se privatne škole plaćaju iz džepova građana kako bi svojoj djeci omogućili takvu vrstu obrazovanja. Veliku inovativnost u hrvatskim školama donosi sve veća opskrba osnovnih i srednjih škola pametnim tabletima koje djeca rado prihvaćaju, ali njihova upotreba mora biti ograničena od strane nastavnika. Tako hrvatski obrazovni sustav hvata korak s modernijim vrhunskim sustavima pri kvalitetnom obrazovanju djece.²⁸

U Finskoj „sve se investira u uspjeh i kvalitetu nacionalnih državnih škola. Nešto što se pokaže dobrim u jednoj školi brzo se podijeli s drugim školama, tako da najbolja

²⁸ Prilozi za raspravu o obrazovnoj i kurikulnoj reformi, Hrvatski pedagoški književni zbor, Zagreb, 2017., str. 289.

praksa dođe do svakog učenika, zbog toga što se škole ne smatraju da se međusobno natječu za učenike i za rezultate testova“ ²⁹

Graf 5. Udio djece od 4 godine do početne dobi obveznog obrazovanja u predškolskom obrazovanju 2016. godine

Izvor: Eurostat,

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/c/c5/Pre-primary_education_2016-01.jpg

Predškolski odgoj za djecu nastoji učenicima prenijeti osnove ponašanja, učenja i prilagodbe na školske godine koje slijede pred njima, pa tako u hrvatskoj udio djece od četvrte godine do početne dobi obveznog obrazovanja iznosi visokih 75,1 % što predstavlja veliku odazvanost djece u takve programe početnog obrazovanja. Važan podatak u kojoj Hrvatska ne zaostaje puno za finskom koja broji u predškolskom odgoju 87,4 % odazvanosti mladih Finaca.

²⁹ Deset razloga zbog kojih Finska ima najbolji obrazovni sistem, Ezadar, 2018., dostupno na: <https://ezadar.rtl.hr/sci-tech/2983755/deset-razloga-zbog-kojih-finska-ima-najbolji-obrazovni-sistem/> (pristupljeno 9. rujna 2019.)

5.1. Okvirni nacionalni programi

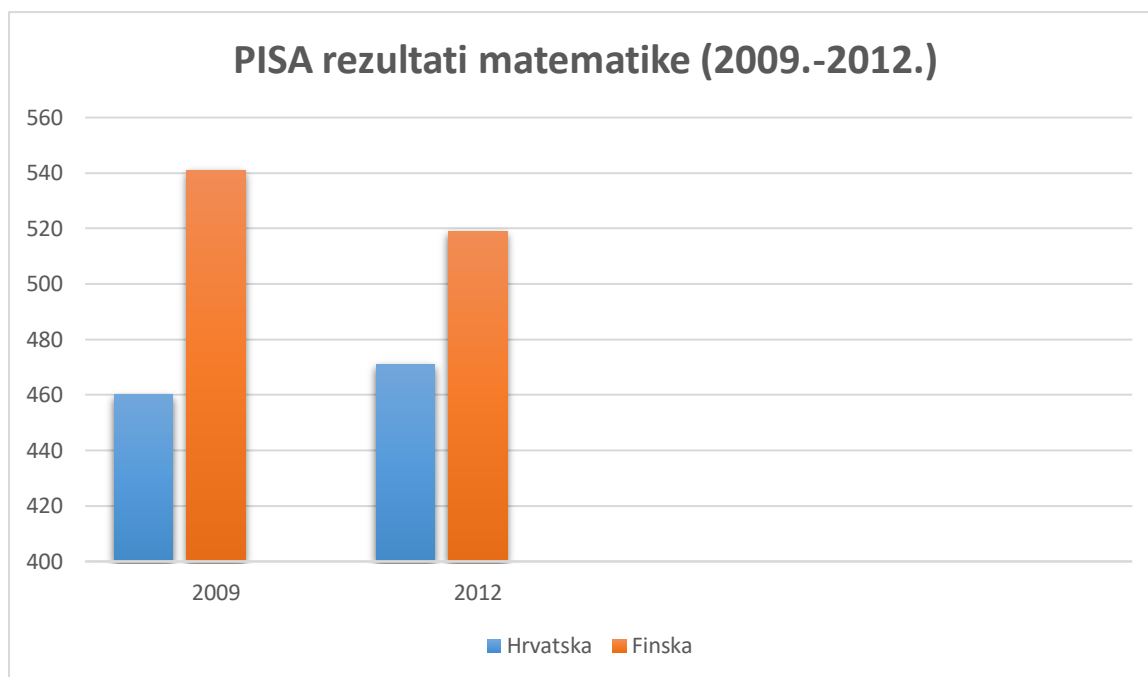
Finski nacionalni program ima za cilj podići razinu obrazovanja, proširiti mogućnost obrazovanja odraslima te unaprijediti efikasnost obrazovnog sustava. U Hrvatskoj nacionalni program ima cilj definirati temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti, ciljeve odgojno-obrazovnih područja, odgoj i obrazovanje, vrednovanje svih učeničkih postignuća te vrednovanje ostvarivanja nacionalnog kurikulumu. Hrvatski okvirni nacionalni kurikulum usmjerava pozornost na vrijednosti znanja, solidarnosti, identiteta i odgovornosti. Dok se ciljevi finskog obrazovanja i znanosti usmjeravaju na kvalitetu, jednakost, efikasnost i internacionalizam.

5.2. Hrvatska i Finska škola

Statistike su pokazale da se hrvatski obrazovni sustav nalazi ispod svjetskog prosjeka, tu se otvara ogromni prostor za napredovanje, ali naravno to nije lako postići jer svaki napredak i poboljšanje zahtijeva i ogromne financijske troškove. Studenti i učenici diljem finske svojim rezultatima dominiraju nad ostalim obrazovnim sustavima zemalja koji su u samom vrhu po obrazovnoj uspješnosti. Finske škole i učenici ponosno drže titulu najboljih u svijetu, a najviše mladih Finaca u osnovnim finskim školama ostvaruju uspjeh u čitanju, dok su u višim razredima zabilježeni visoki rezultati iz matematike i znanosti putem PISA međunarodnog istraživanja i testiranja. Finska škola specifična je po mnogo faktora, poput onih da pojedine finske škole za podučavanje u nastavi koriste i do tri nastavnika koja se međusobno nadopunjuju i kvalitetnije prenose informacije na učenike te pomažu učenicima zaostalim u učenju određenih cjelina da uhvate korak s drugima. Dok se u Hrvatskoj u područnim školama dogodi da i dvama razrednim odjeljenjima predaje jedan nastavnik, pa dolazi do toga da ponekad nastavni sat nije održan na pravilan i adekvatan način te učenici nisu usvojili gradivo kvalitetno. Finski nastavnici u odnosu na hrvatske nastavnike imaju veću slobodu u povećanju ili smanjenju fonda sati, jer imaju mogućnost zadržavanja i produljenja predavanja koja su zanimljiva učenicima, te oni iskazuju veliku zainteresiranost za pojedinu temu koju smatraju korisnom za svoj razvoj. Sljedeći rezultati bilježe uspjeh hrvatskih učenika osnovnih škola na području matematike koji ne zaostaju puno za finskim učenicima.

S obzirom na velike razlike u obrazovnim sustavima nije tolika razlika prikazana u rezultatima učenika iz PISA testiranja na području matematike (Graf 6.).³⁰

Graf 6. PISA rezultati matematičke pismenosti finških i hrvatskih učenika u dobi do 15 godina 2009. i 2012. godine

Izvor: *Prilozi za raspravu o obrazovnoj i kurikulnoj reformi*, Hrvatski pedagoško književni zbor, Zagreb, 2017., str. 154.

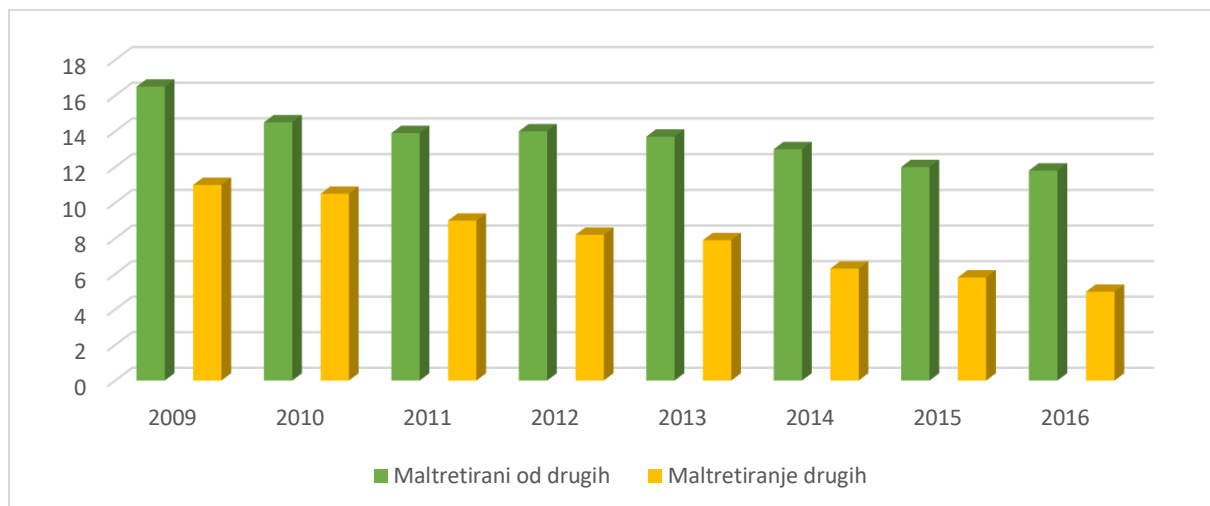
5.3. Nasilje u finškim školama s usporedbom hrvatskih škola

Povratak u školske klupe ili pak prisjećanje na školske dane visok broj učenika uznemirava. To za učenike može biti razdoblje u kojem su bili maltretirani od drugih, zapostavljeni u društvu, osjećali se neprihvaćenim ili odbačenim te mnogo sličnih situacija. Nasilje u hrvatskim školama i danas predstavlja visoku poražavajuću stopu za koju nadležna tijela moraju učiniti više i pristupiti modernijim, novijim i sigurnijim načinom kako bi svaki učenik jednako imao pravo učenja u školi, druženja, prihvaćanja te osjećaja sigurnosti. Finska je uveliko smanjila stopu maltretiranja učenika i to svega

³⁰ *Prilozi za raspravu o obrazovnoj i kurikulnoj reformi*, Hrvatski pedagoško književni zbor, Zagreb, 2017., str. 154.

u sedam godina, ali sedam godina rada koji se usmjerava na sigurnost svakoga učenika. Finska primjenjuje metodu „KiVa™“ koji se zalaže za suzbijanje svakog oblika nasilništva i zlostavljanja među učenicima. Metoda je razvijena na Sveučilištu u Turku koje je smješteno u Finskoj.³¹

Graf 7. Omjer učenika u Finskoj sustavno maltretirani od drugih i koji maltretiraju druge od 2009. do 2016. godine

Izvor: Buzzworthy, <https://www.buzzworthy.com/finland-way-to-fight-bullying/>

U razdoblju od 2009. godine pa sve do 2016. godine bitno se smanjilo nasilje u finskim školama, pa tako je u 2009. godini prikazana najveća stopa maltretiranja koju je finiski sustav uspio sniziti do 2016. godine na „prihvatljivu“ razinu.

Hrvatske škole danas su na udaru vršnjačkog nasilja, svake godine bilježi se sve veća stopa nasilja među vršnjacima te zbog toga se nastojalo razviti školu za prevenciju nasilja. Škola je svakako odgovorna za nasilje u školi, Hrvatska se ne može pohvaliti uspješnom stopom smanjena nasilja. Ravnatelji, nastavnici i stručni suradnici odgovorni su i dužni reagirati na bilo kakav način nasilja u školi, te usko surađuju s centrom za socijalnu skrb i policijom.³²

Tako je „Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku donijelo je „Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2017. do 2022.

³¹ Finland has an efficient way to fight bullying. Here's How, Buzzworthy, 2019., dostupno na: <https://www.buzzworthy.com/finland-way-to-fight-bullying/> (pristupljeno 10. rujna 2019.)

³² Nasilje među djecom, Sredšnji državni portal, 2019., dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/obitelj-i-zivot/pomoc-i-savjetovanja/nasilje-medju-djecom/1597> (pristupljeno 10. rujna 2019.)

godine“ u kojoj piše da je ključ prevencije nasilja u školama i učinkovitosti preventivnih programa u kombinaciji teorijske osnove i razvoja socijalnih vještina, stavova i vrijednosti djece i mladih. „Nacionalna strategija za prava djece u RH za razdoblje od 2014. – 2020. godine“, koju donosi Ministarstvo socijalne politike i mladih, kao neke od mjera zaštite od nasilja u školama ističe podršku financiranju programa suzbijanja nasilja među djecom i nad djecom u školskom okruženju na svim razinama, osiguravanje kontinuirane edukacije djelatnika, djece i roditelja u vezi vršnjačkog nasilja, uvođenje programa vršnjačke medijacije u školski kurikulum. “³³

Istraživanje u hrvatskim školama 2007. godine provedeno je na 4 904 učenika koji pohađaju osnovnu školu od četvrtog do osmog razreda i to u 25 osnovnih škola u svega 13 gradova diljem Republike Hrvatske. Rezultati otkrivaju da dječaci vrše puno više nasilja nego djevojčice, učenici sedmog i osmog razreda bilježe najznačajnije agresivne ispade, a zanimljivo je što su najagresivnijim učenici oni koji se osjećaju odbačeno boravkom u školi. Dok je novijim istraživanjem u 2012. godini na 558 učenika i učenica srednjih škola u Ogulinu, Velikoj Gorici, Zaboku i Oroslavlju. Rezultati su poražavajući i prikazuju da se svaki tjedan 37,8 % učenika doživjelo bilo kakav oblik vršnjačkog nasilja. To je samo jedan od glavnih usporednih faktora koji čini finsku školu u odnosu na hrvatsku uspješnijom, sigurnijom i kvalitetnijim mjestom za obrazovanje.³⁴

³³ L. Stepanić, *Vršnjačko nasilje i preventivni programi*, OŠ Novo Čiče, 2019, str. 7., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=327065 (pristupljeno 10. rujna 2019.)

³⁴ M. Granić, *Bullying u hrvatskim školama*, 2019., dostupno na: <https://www.krenizdravo.rtl.hr/psihologija/bullying-u-skoli-fizicko-i-verbalno-nasilje-medu-vrsnjacima/2> (pristupljeno 10. rujna 2019.)

5.4. Prednosti finskog obrazovnog sustava nad hrvatskim obrazovnim sustavom

Obrazovni sustav u Finskoj predstavlja primjer kojem bi trebao težiti svačiji obrazovni sustav. Naravno da postoje još mnogi uspješni obrazovni sustavi zemljama poput SAD-A i Engleske, koji imaju izrazito kvalitetan obrazovni sustav koji se svrstavaju u najviši rang kad je riječ o kvaliteti obrazovanja. Ali uvijek je ostala ona ključna težnja za izvornim finskim obrazovnim sustavom koji je još početkom 1990-tih godina doživio svoj krah, kao i cijela država kojom je zavladała ekonomska kriza. Finska je do danas razvila svoje obrazovanje u jedno od najboljih na svijetu iz koje bi Hrvatska mogla puno naučiti i primijeniti kako bi unaprijedila svoj obrazovni sustav. Hrvatska godinama razvija svoje obrazovanje, ulaže u njega, te ga želi postaviti na čvršće noge kako bi mladi Hrvati dobili priliku za što kvalitetnijim obrazovanjem i manje zaostajali za učenicima drugih europskih zemalja. Ono što svakako krasí Finski sustav, a hrvatskom nedostaje je ogromna razlika u kvaliteti školskog obrazovanja, upravljanja školama i mnoge bolje reforme koje bi se trebale provoditi.

Finske škole poznato su po svojem sustavu tzv. „jednakost među školama“. Obrazovni sustavi svih škola teže jednakosti kako bi znanje bilo raspoređeno na ravnomjieran način i kvaliteta prenošenja obrazovanja na mlađe naraštaje postigla bolji rezultat. Koncept ravnopravnosti odnosno jednakosti važan je u finskoj kulturi te je jedan od centralnih razloga što su finske škole toliko uspješne. Teži se minimiziranju razlika između učenika, ali ono što je najvažnije minimiziranju razlika između škola, kako bi sve škole u finskoj bile jednako kvalitetne. „Također znači da čak i u socioekonomski nerazvijenijim područjima, gdje su škole u mnogim zemljama slabije, finske škole pružaju jednako dobro obrazovanje kao i u najbogatijim dijelovima zemlje“. Hrvatska u tom pogledu ozbiljno zaostaje, naravno da ne može voditi korak s najboljima, ali svakako da može pružiti maksimalnost u okviru svojih mogućnosti. Hrvatske škole dosta se razlikuju po kvaliteti obrazovanja učenika, sve ovisi i do mjesta, gradova, regija. Obrazovaniji nastavnici i profesori odlučivat će se za mjesta s boljim položajem, plaćom i svim drugim bonusima koje bi privukle sposobne mlade nastavnike ili profesore da svoje znanje šire na boljim mjestima za razvoj mladih, gdje se može lakše ostvariti sav potencijal učenika i pretočiti u znanje. To je bitan faktor hrvatskog obrazovnog sustava zbog kojeg učenici ne mogu na državnoj razini pružiti dobre

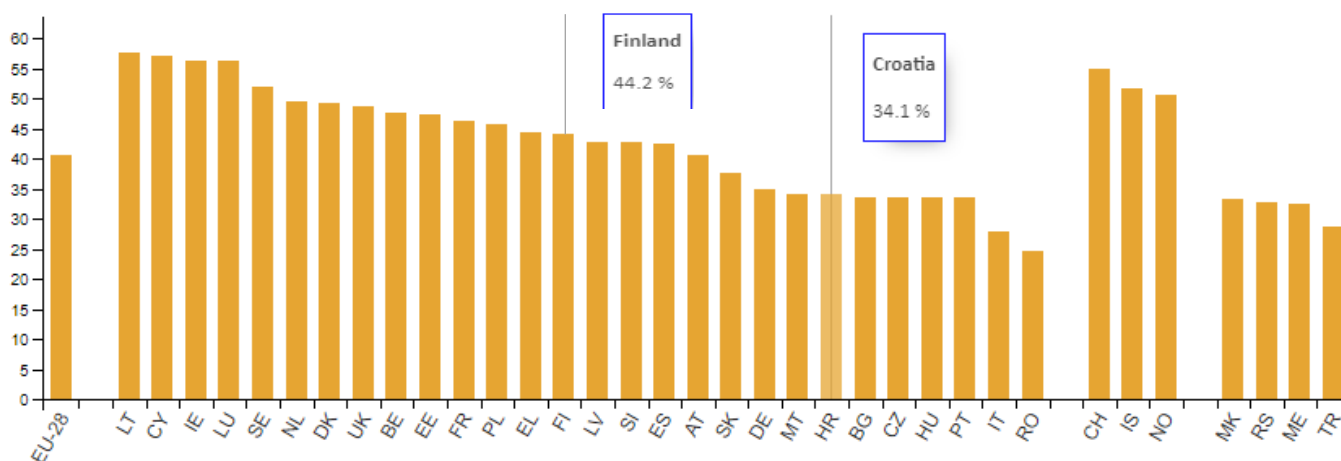
rezultate. Finska po mnogo čemu predstavlja savršen sustav obrazovanja od kojih zemlje poput hrvatske trebaju mnogo naučiti. Također znači da "čak i u socioekonomskim nerazvijenijim područjima, gdje su škole u mnogim zemljama slabije, finske škole pružaju jednako dobro obrazovanje kao i u najbogatijim dijelovima zemlje".³⁵

Finski obrazovni sustav u prednosti je nad hrvatskim po broju diplomiranih studenata. Visoko obrazovanje kvalitetnije je od hrvatskog te pripada u vrh europskih sveučilišta i veleučilišta. Među 500 najboljih na svijetu je čak pet finskih sveučilišta, a najbolju poziciju drži Sveučilište u Helsinkiju na 56. mjestu. Stoga je sasvim očekivano da Finci mjerenjem koje se provelo 2018. godine imaju veći postotak od Hrvata kada se uzimaju u omjer stanovnici sa završenim visokim obrazovanjem. Hrvatska nastoji iskoristi svoje potencijale, a daleko od toga da su Hrvatska sveučilišta na lošem glasu. Visoko obrazovanje u stalnom porastu je među stanovništvom te se sve veći broj mladih odlučuje na više obrazovanje. Hrvatsko stanovništvo je po pitanju visokog obrazovanja u dobi od 30 do 34 godine za sobom ostavilo države poput Mađarske, Češke, Bugarske, Portugala i drugih.³⁶

³⁵ *Deset razloga zbog kojih Finska ima najbolji obrazovni sistem*, Ezadar, 2018., dostupno na: <https://ezadar.rtl.hr/sci-tech/2983755/deset-razloga-zbog-kojih-finska-ima-najbolji-obrazovni-sistem/> (pristupljeno 9. rujna 2019.)

³⁶ B. Ivezić, *Poslovni dnevnik*, 2017., dostupno na: <http://www.poslovni.hr/komentari/u-finskoj-se-studira-besplatno-a-drzava-potice-na-studiranje-s-500-eura-mjesecno-331194> (pristupljeno 9. rujna 2019.)

Slika 6. Stanovništvo u dobi od 30 do 34 godine s visokim obrazovanjem 2018. godine

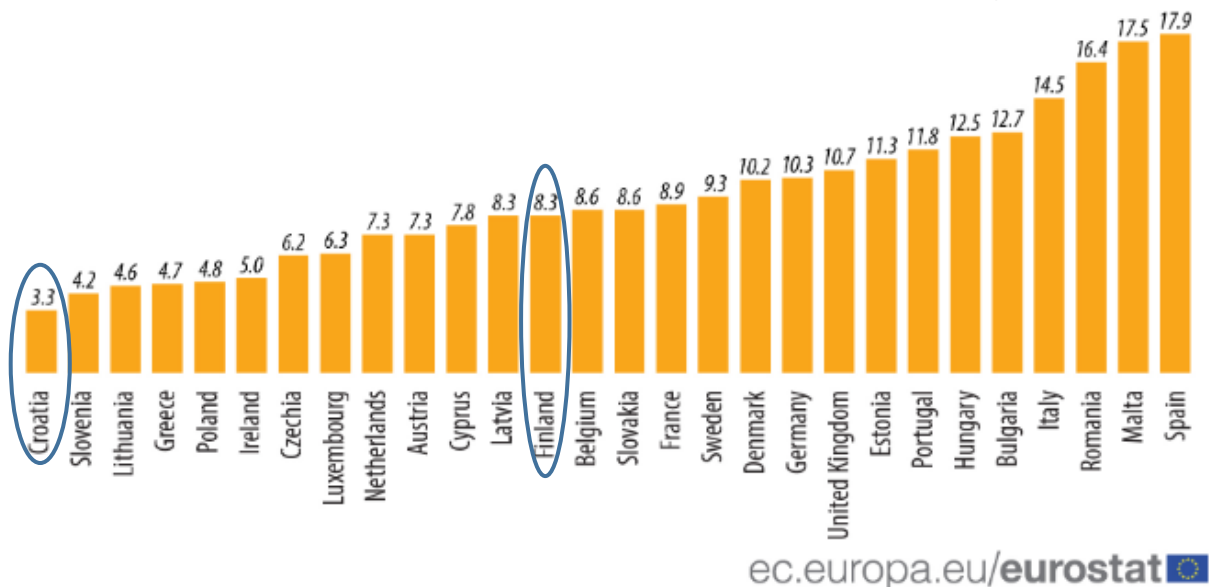
Izvor: Eurostat,

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics>

[explained/index.php?title=Educational attainment statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Educational_attainment_statistics)

Onim što se Hrvatska može pohvaliti od visoke je važnosti i predstavlja uspjeh svakog obrazovnog sustava. Hrvatski obrazovni sustav u prednosti je nad finskim zbog niske stope ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja učenika u dobi od 18-24 godine. Hrvatska u tom kontekstu ostvaruje izrazito mali postotak nad finskom čiji se učenici do čak 2 puta više odlučuju na napuštanje obrazovanja i osposobljavanja.

Slika 7. Učenici koji rano napuštaju obrazovanje i usavršavanje (% u godinama 18-24)

ec.europa.eu/eurostat

Izvor: Eurostat,

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:2018data_Early_school_leavers-02.jpg)

[explained/index.php?title=File:2018data Early school leavers-02.jpg](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:2018data_Early_school_leavers-02.jpg)

6. ZAKLJUČAK

Iako se provode brojne reforme u hrvatskom obrazovnom sustavu, sustav još uvijek nije kvalitetan do te mjere da bi mogao stati u usporedbu s prosječnim obrazovnim sustavima zemalja Europe i svijeta. Nastoji se ugledati na mnoge uspješne sustave s ciljem kako bi podigli obrazovanje na zadovoljavajuće razine od najmanjih nogu učenika, te postigli bolje rezultate u srednjim školama. Otvorila bi se mogućnost brojnim učenicima koji su stekli tijekom kvalitetnog obrazovnog sustava kvalitetna znanja, te nakon uspješno položenog ispita državne mature mogućnost da se usmjere na željena područja koja su kvalitetna i tražena u Hrvatskoj. Nakon analize, usporedbe i upoznavanja s finskim obrazovnim sustavom primjećuju se mnoge mogućnosti napretka u mnogim dijelovima obrazovanja, počevši od predškolskog odgoja pa sve do višeg obrazovanja. Finska je provela mnoge reforme i postavila jasan nacionalni kurikulum u kojem obrazovanje funkcionira na sasvim kvalitetan sistem, a ono što je najbitnije je da učenici prihvaćaju takav način rada odnosno odlično se snalaze u savladavanju gradiva i svih obrazovnih informacija koja im pomažu da izgrade svoje znanje i potencijal. Hrvatska treba omogućiti svojim nastavnicima i profesorima bolji program u usavršavanju kako bi svoja znanja prenosili bolje učenicima, baš kao po uzoru na finske nastavnike i profesore. Motiviranost se može pokazati kroz visinu plaće koju Finska vlada pruža svim nastavnicima, ali ovisno i o tome na kojoj razini obrazovanja predaju. Ono što predstavlja najveći fenomen u usporedbi hrvatsko-finskog obrazovnog sustava je što je zvanje nastavnik ili profesor u Finskoj na visokoj razini uglednosti i popularnosti, te se mogu usporediti čak i s ugledom liječnika, odvjetnika i slično. To su osobe koje proširuju svoje znanje na mlade naraštaje na kojima ostaje budućnost finske i finskog obrazovnog sustava. Iz toga pogleda Hrvatska treba, može i mora dosta naučiti i primijeniti jer je drastično urušen ugled osoba koji poučavaju ono što je u današnjem svijetu najvažnije, obrazovanje.

LITERATURA

Knjige:

1. Hrvatska gospodarska komora, *Sektor za bankarstvo i druge finacijske institucije*, Zagreb, 2004.
2. Hrvatski pedagoški književni zbor, *Prilozi za raspravu o obrazovnoj i kurikulnoj reformi*, Zagreb, 2017.
3. P. Sahlberg, *Lekcije iz Finske*, Zagreb, Školska knjiga, d.d., 2012.

Internetski izvori:

1. B. Ivezić, *Poslovni dnevnik*, 2017., dostupno na: <http://www.poslovni.hr/komentari/u-finskoj-se-studira-besplatno-a-drzava-potice-na-studiranje-s-500-eura-mjesečno-331194> (pristupljeno 9. rujna 2019.)
2. Buzzworthy, <https://www.buzzworthy.com/finland-way-to-fight-bullying/>
3. *Deset razloga zbog kojih Finska ima najbolji obrazovni sistem*, Ezadar, 2018., dostupno na: <https://ezadar.rtl.hr/sci-tech/2983755/deset-razloga-zbog-kojih-finska-ima-najbolji-obrazovni-sistem/> (pristupljeno 9. rujna 2019.)
4. Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/c/c5/Pre-primary_education_2016-01.jpg
5. Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Educational_attainment_statistics
6. Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:2018data_Early_school_leavers-02.jpg
7. Filling the pail, <https://gregashman.wordpress.com/2017/11/13/stop-going-on-about-finland/>

8. *Finland has an efficient way to fight bullying. Here's How*, Buzzworthy, 2019., dostupno na: <https://www.buzzworthy.com/finland-way-to-fight-bullying/> (pristupljeno 10. rujna 2019.)
9. Hrčak, file:///C:/Users/korisnik/Downloads/matijevic469_495OZ12.pdf
10. L. Stepanić, *Vršnjačko nasilje i preventivni programi*, OŠ Novo Čiče, 2019, str. 7., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=327065 (pristupljeno 10. rujna 2019.)
11. M. Granić, *Bullying u hrvatskim školama*, 2019., dostupno na: <https://www.krenizdravo.rtl.hr/psihologija/bullying-u-skoli-fizicko-i-verbalno-nasilje-medu-vrsnjacima/2> (pristupljeno 10. rujna 2019.)
12. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiZWE3YTE4OWQtOWJmNC00OTJmLWE2MjktYTQ5MWJINDNIZDQ0liwidCI6IjJMTFjYmNjLWI3NjEtNDVkYi1hOWY1LTRhYzYzZTk0ZTFkNCIsImMiOjh9>
13. M. Matijević, *Odgojne znanosti*, Zagreb, učiteljski fakultet, 2006., str. 470., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22430> (pristupljeno 6. rujna 2019.)
14. M.M. Ninčević, I.Z.Bošković, *Analiza (reformne) finskog obrazovnog sustava u kontekstu kurikularne reforme u Hrvatskoj*, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta, 2018., str. 292., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=300185 (pristupljeno 9. rujna 2019.)
15. *Nasilje među djecom*, Sredšnji državni portal, 2019., dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/obitelji-i-zivot/pomoc-i-savjetovanja/nasilje-medju-djecom/1597> (pristupljeno 10. rujna 2019.)
16. *New students in vocational education by field of education and gender in 2017.*, Statistics Finland, 2017., dostupno na: https://www.stat.fi/til/aop/2017/aop_2017_2018-09-27_tie_001_en.html (pristupljeno 8. rujna 2019.)

17. R. Damjanović, *Finski obrazovni sustav*, Kragujevac, Školska uprava, 2011., str. 220.-221., dostupno na:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=102247 (pristupljeno 9. rujna 2019.)
18. Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i obrazovanja, *Kurikularna reforma - Škola za život*, 2019., dostupno na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/kurikularna-reforma-skola-za-zivot/2049> (pristupljeno 15. rujna 2019.)
19. Statistics Finland,
https://www.stat.fi/til/lop/2018/lop_2018_2019-06-18_tie_001_en.html
20. Statistic Finland
https://www.stat.fi/til/aop/2017/aop_2017_2018-09-27_tie_001_en.html
21. Statistic Finland,
https://www.stat.fi/til/yop/2016/yop_2016_2017-05-10_tie_001_en.html
22. *Students in upper secondary general education and matriculation examinations*, 2008–2018., Statistics Finland, 2018., dostupno na:
https://www.stat.fi/til/lop/2018/lop_2018_2019-06-18_tie_001_en.html (pristupljeno 8. rujna 2019.)
23. *Što možemo naučiti od finske obrazovne reforme*, 2013., dostupno na:
<https://www.libela.org/prozor-u-svijet/3390-sto-mozemo-nauciti-od-finske-obrazovne-reforme/> (pristupljeno 6. rujna 2019.)

POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA

Popis slika:

Slika 1. Odgojno-obrazovni sustav u Finskoj.....	7
Slika 2. PISA rezultati ocjena finških učenika u razdoblju 2000.-2015. godine.....	21
Slika 3. Broj učenika po školskim godinama osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske.....	24
Slika 4. Ukupna razlika u broju učenika osnovnih i srednjih škola za razdoblje 2018./2019. godine.....	25
Slika 5. Ukupan broj hrvatskih učenika u programima srednjih škola 2018./2019.....	26
Slika 6. Stanovništvo u dobi od 30 do 34 godine s visokim obrazovanjem 2018. godine.....	36
Slika 7. Učenici koji rano napuštaju obrazovanje i usavršavanje (% u godinama 18-24).....	36

Popis grafikona:

Graf 1. Ukupan broj pristupnika programima obrazovanja učitelja osnovne škole u Finskoj 2002. do 2010. godine.....	14
Graf 2. Učenici završenih viših srednjih škola u usporedbi s učenicima koji su položili ispit državne mature za razdoblje 2008.-2018. godine.....	17
Graf 3. Novoupisani učenici u strukovne škole 2017. godine.....	18
Graf 4. Sveučilišne diplome dodijeljene u razdoblju od 2008.-2016. godine.....	19
Graf 5. Udio djece od 4 godine do početne dobi obveznog obrazovanja u predškolskom obrazovanju 2016. godine.....	29
Graf 6. PISA rezultati matematičke pismenosti finških i hrvatskih učenika u dobi do 15. godina 2009. i 2012. godine.....	31
Graf 7. Omjer učenika u finskoj sustavno maltretirani od drugih i koji maltretiraju druge 2009.-2016. godine.....	32

Popis tablica:

Tablica 1. Nastavni plan za finsku obveznu školu uz minimalan broj sati u tjednoj
satnici..... 9

SAŽETAK

Usporedbom finskog i hrvatskog obrazovnog sustava nastoje se saznati svi mogući nedostaci hrvatskog školstva. Hrvatski obrazovni sustav ima veliki prostor za napredak, a Finska može poslužiti kao primjer moderne i uređene zemlje odnosno kvalitetnog i uspješnog obrazovnog sustava, kojem brojne europske zemlje teže. Mnoge zemlje oslanjaju se na mišljenje kako je obrazovni sustav nemoguće kroz kratko vremensko razdoblje ozbiljno promijeniti odnosno postaviti ga na višu razinu, ali kao najbolji dokaz tomu je Finska koja je svoj obrazovni sustav nakon velike ekonomske krize 1990-ih godina, iz sasvim prosječnog obrazovnog sustava izgradila sustav koji pripada samom vrhu europskih obrazovnih sustava. Hrvatska sve više novčanih sredstava iz državnog proračuna ulaže u obrazovanje te povlači mnoge EU fondove kako bi svojim učenicima mogla omogućiti kvalitetno obrazovanje. U hrvatskim školama provode se nove kurikularne reforme i to s ciljem modernizacije nastavnih programa, nastavnici su dužni odazvati se programima dodatnih usavršavanja i edukacija kako bi bili upoznati s novim načinima predavanja te svoje znanje što kvalitetnije prenijeli na učenike. Hrvatski obrazovni sustav se razvija i napreduje, ali se suočava iz godine u godinu s velikim problemom poput sve manjeg broja učenika koji pohađaju odnosno upisuju osnovnu ili srednju školu.

Ključne riječi: hrvatski obrazovni sustav, finski obrazovni sustav, provođenje kurikularnih reformi, ulaganju u razvoj hrvatskog školstva, Finska kao primjer

SUMMARY

By the comparison of the Finnish and the Croatian educational system, is endeavouring to recognize all possible deficiencies of the Croatian educational system. Croatian educational system has got big channels to progress and Finland is an example of the modern state and also it is the country with qualitative and successful educational system which most of the European countries want to have. Most of the countries think that it is not possible to change seriously educational system for a short time and put it on a higher level, but Finland is the best evidence that it is possible, because in 1990-es, after big economical crisis Finland had an average educational system and they manage to build the system which belongs to the top of the European educational system. Croatia invests more and more funds from the state budget in education, and also takes many EU funds to enable students qualitative education. Today, it is trying to make some curricular reforms in Croatian schools and the priority aim is modernization of the educational programs, the teachers have to visit the programs of the additional perfection and education to meet themselves with the new ways of teaching and how better represent their knowledge to their students. Croatian educational system is developing and progressing but also is having big problems and one of them is fewer number of the students who attend elementary or high school.

Keywords: Croatian educational system, Finnish educational system, curricular reforms, investment in development of Croatian education, Finland as the example